

WADVAARDERS BE RICH TEN 100

- ◆ NOOIT CLANDESTIEN DOOR
HET OESTERGAT
- ◆ AFGESLOTEN GEBIEDEN
WADDENZEE
- ◆ INTERVIEW MET FRED WOUTERS
- ◆ ZONDER VEEL REKENWERK
OVER HET WANTIJ

Najaar 2016

WADVAARDERS

WADVAARDERS VERENIGING VOOR VRIJ EN VERANTWOORD VAREN OP DE WADDEN

Onderhoud, refit en stalling, alles onder één dak

- Lift tot 100 ton
- Vakkundig personeel
- Gunstige prijsstelling

Kijk voor speciale acties:
www.degiermaritiem.com/actie

Volmolen 4, 1601 ET Enkhuizen
Telefoon: 0228-325812

VAN DE VOORZITTER

Deze zomer heb ik, door omstandigheden, voornamelijk gevaren op het westelijk wad. Meestal met mijn eigen schip met een diepgang van 170/40cm

en een week met een gehuurd schip met een diepgang van 180cm.

Die 180cm is niet mijn ding. Ik heb moeite om me aan te passen aan de beperking van de 1,80 m. Met laagwater bijvoorbeeld niet door het Schuitengat kunnen varen, van Terschelling naar Texel over de Noordzee. Laat staan dat je kunt zwerven over het Wad.

Met mijn eigen Twirre heb ik het genot ervaren om te zwerven, om met half tij te varen vanaf Vlieland door de Vlielanderbalg naar de Inschot 1A. Een prachtige route, zelfs met veel wind, en mijn broers waren weer op tijd in Harlingen voor het vervolgen van hun reis over het vaste land. En volgend jaar toch maar weer naar het oosten!

Het viel me op dat in de havens en ook onderweg zo weinig schepen de Wadvaardersvlag in het want voeren. Het kan toch niet zo zijn dat er zo weinig leden van onze vereniging op de Waddenzee varen. Missen we massaal de vlag of zijn er andere redenen? Laat het ons weten!

De havenmarkten op de verschillende havens lieten veel zien van het onderwaterleven van de Waddenzee. Deze havenmarkten waren prima georganiseerd door de ambassadeurs van het Wad, zoals de Waddenvereniging, de Waddencentra en de Waddenhavens met steun van het Waddenfonds. Het snelvaren op het Wad, buiten de geulen, blijft een grote ergernis. Prima dat Rijkswaterstaat meer controle uitoefent, maar dat blijft de druppel op de gloeiende plaat. Een digitale controle moet ontwikkeld worden om effectief te kunnen handhaven. En onvoorstelbaar dat in het rapport van het Waddenhuisberaad "Structuurvisie Waddenzee" aan het snelvaren minder verstoring wordt toegekend dan aan ons als wadvaarders. We hebben dan ook samen met het Watersportverbond daar een reactie aan gewijd.

De uitvoering van het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee 2014-2018 is nu halverwege. Van het onderdeel Verkenning Artikel 20 gebieden (Pact van Rede 2.0) heeft de analyse van de

**De Gier
Maritiem**

INHOUD

artikel 20 gebieden plaatsgevonden samen met de Waddenunit. De resultaten zijn o.a. de bredere invoering van de dynamische zonerings, bijvoorbeeld de route over de Waardgronden Terschelling en de wijziging van de grenzen Koffiebonenplaat en Eilanderbalg. De Wadvaarders werkgroep Afgesloten gebieden heeft in deze Berichten een belangrijk artikel gewijd aan het vervolg op deze exercitie, namelijk de mogelijkheid van openstelling van de zeehondengebieden van 3 uur voor hoogwater tot 3 uur na hoogwater. Deze vraag stond ook nog open in het Pact van Rede 2.0.

Deze uitgave van Berichten 100 is totaal vernieuwd. Een eigentijdse uitvoering in een nieuwe "jas". Jan Röben geeft verderop een toelichting over deze ontwikkeling. Eén aspect hiervan wil ik speciaal aan de orde stellen. Met dit nummer neemt Maarten Snel afscheid van de redactie van Berichten. Maarten is gedurende zeven jaren "hoofddirecteur" van de redactie geweest en heeft steeds samen met zijn team gezorgd voor meer dan 27 uitgaven van Berichten. En niet alleen de redactie, ook zorgde Maarten regelmatig voor interessante en prikkelende artikelen. Ook in deze editie kunt u van zijn zienswijze en scherpe pen weer kennis nemen! Maarten, namens het bestuur, meer dan hartelijk dank voor je inspanningen én resultaat. En we nemen geen afscheid van je artikelen, blijvend van harte welkom!

Kor Wijngaarden, voorzitter

Inleverdatum kopij

Kopij voor Berichten 101 uiterlijk
27 februari 2017 naar redactie:
wadvaardersberichten@wadvaarders.nl

6

10

14

24

4 Over communicatie van de Wadvaarders

Wadvaarders twitteren op @wadvaarders.
En een vacature webredacteur.

5 Afscheid Maarten Snel en Roel Luiten

Afscheid van twee heren die zorgden voor
scherpte en plezier.

6 Verhaal: Nooit meer clandestien door het Oestergat

Hoe Paul Raasveld het Mosselgaatje weer
terug tovert naar Oestergat.

10 Thema: Afgesloten gebieden in de Waddenzee

Initiatief om natuurbescherming en
natuurbeleving meer in balans te
brengen.

15 Interview: Fred Wouters, directeur Vogelbescherming

18 Boekbespreking

Handboek varen op de Waddenzee.

19 KNRM vernieuwt app voor recreatievaart

21 Monitoring van de vaarrecreatie

Monitoring laat toegenomen belang zien
van natuurbeleving.

24 Verhaal: Wadcommunicatie

Eilart Jacobs verhaalt van eeuwen
Wadcommunicatie.

27 Wadvaren zonder veel rekenwerk

Wim Blankenstijn leert ons bij.

28 Zien en gezien worden

Nieuwe visie over communicatie handen
en voeten geven.

30 Verenigingsinfo en colofon

31 Erecode voor Wadvaarders

32 Column mevr. M.C. Haes

Over communicatie van de Wadvaarders

Hoe communiceer je Vrij en Verantwoord?

De vereniging Wadvaarders bestaat meer dan vijftientig jaar. Begonnen als actiegroep tegen afsluiting van nóg meer Waddenzee, is de vereniging inmiddels bij veel overleggen betrokken. Ook richten we ons meer op het direct beïnvloeden van stakeholders in natuurbescherming, politiek en overheid. Het is belangrijk dat onze communicatie daarbij aansluit. En die externe communicatie had tot dusverre toch wat weinig aandacht. Daarom gaat het roer grondig om.

De "Wadvaardersberichten"

Ons verenigingsblad "Berichten" dat eens per kwartaal verscheen, is geheel vernieuwd. Het is een op mat papier gedrukt verenigingsblad op A4 dat tweemaal per jaar zal verschijnen. Het blad is ook bedoeld om naar de buitenwereld onze ideeën uit te dragen. Het blad zal daarom, naast artikelen over Waddenbeleving, steeds een beleidsmatig artikel bevatten. Berichten wordt daarmee meer opiniërend, maar het betekent ook dat de informatie in het blad minder actualiteit kan bevatten.

De e-mailnieuwsbrief voor leden

De meeste communicatie over de vereniging zelf en over

actuele ontwikkelingen op het Wad gaan we doen met een e-mailnieuwsbrief. Deze zal frequent gaan verschijnen. Zo blijft u toch goed op de hoogte over wat er speelt in de vereniging.

De Wadvaarders-website

De centrale informatiebron is en blijft de website "wadvaarders.nl". Actuele zaken verschijnen direct op de website, naast relevante nautische informatie, tochtverslagen en verenigingsnieuws.

Twitter @wadvaarders

De Wadvaarders zijn al enigszins actief op Twitter. Dit medium zal vaker gebruikt gaan worden. Bekijk @wadvaarders en je zult van alles rondom wadvaren ook op je smartphone ontvangen!

Om onze vernieuwde communicatie vorm te geven zijn de redacties van de Wadvaarders Berichten en van de Wadvaarders-website samen gegaan. Gezamenlijk sturen zij de inhoud van alle media die de vereniging gebruikt.

De redactie is bereikbaar via:

wadvaardersberichten@wadvaarders.nl

BE
RICH
TEN
100

Najaar 2016

4

Gevraagd: Redactielid Wadvaarders.nl

Met ingang van september wordt de communicatie van onze vereniging geheel vernieuwd. Onze website wadvaarders.nl en ons blad "Wadvaarders Berichten" gaan samen met een "Nieuwsbrief Wadvaarders" één samenhangend geheel vormen.

Afgelopen voorjaar zijn de redacties van website en Berichten gefuseerd tot één redactie om inhoud van de verschillende media goed op elkaar af te stemmen.

De Wadvaarders-website

De centrale informatiebron is en blijft de website. Actuele zaken verschijnen direct op de website, naast relevante nautische informatie, tochtverslagen en verenigingsnieuws.

Webredacteur gezocht

We zoeken versterking van de redactie specifiek voor de redactionele inhoud van de website. Deze webredacteur zorgt dat berichten snel op de website gezet worden. Dit zijn eigen teksten of die van anderen.

We zoeken iemand die

- * er plezier in heeft voor actualiteit te zorgen (dus minstens wekelijks wat werk verricht)
- * taalvaardig is, met vooral oog voor leesbaarheid via het beeldscherm
- * toe kan zien op de consistentie van de website
- * toe kan zien op een goed en eenduidig gebruik van (typografische) standaards
- * in de redactie mee wil denken over het communicatiebeleid van de vereniging

Voor de functie is weinig web-technische

kennis vereist. De technische opzet en onderhoud van de website wordt namelijk verzorgd door andere redactieleden. Deze redactieleden kunnen je ook inwerken in ons content management systeem. Maar enige html-kennis maakt het werk wel makkelijker.

Wij bieden

- * Een leuke collegiale samenwerking van Wadvaarders
- * Je raakt goed geïnformeerd over het wel en wee rond het Wad en rond onze vereniging
- * Je doet leuke en interessante contacten op

De redactie communiceert grotendeels per e-mail of andere elektronische wegen. We vergaderen ca vier keer per jaar, soms via Skype, soms op een centrale plek in het land.

Lijkt het je leuk om onze redactie te komen versterken. Of wil je meer weten. Stuur een e-mailtje naar: wadvaardersberichten@wadvaarders.nl en we nemen contact met je op.

Jan Röben bedankt Maarten Snel namens het bestuur voor zijn redactiewerkzaamheden

**BE
RICH
TEN
100**

Najaar 2016

5

Afscheid Maarten Snel van de redactie van de Wadvaarders Berichten

Op 12 september 2016 hebben de redactieleden van de Berichten Maarten Snel uitgeluid. Want bij gelegenheid van nummer 100 stopt Maarten. Sinds 2009 was hij redacteur en heeft 28 nummers van de Berichten als redacteur mede tot stand gebracht. Nummer 100 is zijn eerste en meteen laatste verenigingsblad op groot formaat.

Het was elke keer weer boeiend om de redactievergadering bij te wonen en te zien hoe Maarten ons door de teksten heen leidde. Dat deed hij luisterend, zakelijk maar vriendelijk, altijd to the point en met een hele brede kijk op de onderwerpen. Ieder lid van de redactie kreeg de ruimte. Heel veel humor. Prikkelend. Wat mij vanaf mijn aantreden in 2011 het meest heeft getroffen is dat Maarten de grote lijnen bewaakt, een heel goed gevoel heeft voor wat haalbaar is maar tegelijkertijd altijd open staat voor een nieuw initiatief. Deze open benadering is zo ingeslepen in de redactie dat wij dit natuurlijk voortzetten. Ik denk dat daarom onze leden graag en veelvuldig inzendingen doen, bijdragen aan de inhoud van ons verenigingsblad. Dat is ook zeker Maartens verdienste.

Meer dan duizend pagina's Berichten

Vanaf het voorjaarsnummer van 2009 zijn er tot nu toe een kleine duizend pagina's geproduceerd waar Maarten nauw bij betrokken is geweest. Voorwaar een respectabele omvang! Zeker als we ons bedenken dat er heel veel werk te doen is voor

en na de redactievergaderingen. Daarvan nam Maarten altijd een mooie portie voor zijn rekening. Alle reden kortom om te zeggen: "Maarten, we zullen je missen." En reken er maar op dat we je nog vaak genoeg zullen weten te vinden.

Afscheid Roel Luiten

Ook van Roel Luiten hebben wij afscheid genomen. Hij was actief redacteur tot 2009 en verzorgde daarna elk kwartaal de korte inleiding "voor u gelezen". Hoewel hij dit zelf maar een bescheiden bijdrage heeft gevonden zeggen we volmondig: Roel, dankjewel!

Paul Raasveld, namens de redactie Wadvaarders Berichten

Foto: Wiep van der Meulen

Nooit meer clandestien

BE
RICH
TEN
100

Najaar 2016

6

Een volledige afsluiting waarvan geen mens meer weet waarom, is die van het Mosselgaatje op de westelijke Waddenzee. Een mijl ten oosten van Den Helder. Op dit prachtige stukje Westwad werpen en zogen zeehonden zodat een tijdelijke afsluiting op zijn plaats is.

Sinds 2008 is dit vaarwater echter helemaal dicht, zonder nieuwe argumenten, dat kon toen nog. Schouderophalend varen de Wieringer vissers erlangs door het zuidwestelijke geultje als zij het Balgzand opklimmen met een stroompje in de rug. Toch lag hier een betond vaarwater toen de zee nog Zuiderzee heette (zie kaartje 1). En gek genoeg was de naam niet Mosselgaatje maar Oestergat. Wat is hier gebeurd? Is de loop van het oude Oestergat nog op de platen te herkennen? Waarom is dat mooie vaarwater van de kaarten verdwenen? Is te achterhalen waarom de naam veranderde in Mosselgaatje? Via dat oude vaarwater zou je een rondje Balgzand kunnen varen, aantrekkelijk voor natuurgenieters. Onze Krokkors bleek weer eens een ideale waddenboot om dit nader te bekijken.

Van Oestergat naar Mosselgaatje

Op een van de laatste zeekaarten van de Zuiderzee staat op deze plek het Oestergat ingetekend met boeien en al (kaartje 1). Niet in onze laterale betoning rood en groen, maar nog in zwart en rood. Wat is er van zo'n scheepvaartroute over, meer dan tachtig jaar na de aanleg van de Afsluitdijk? Simpel toch, noteer de precieze posities van de betoning van die oude kaart op de hydrografische kaart 1811. Hier

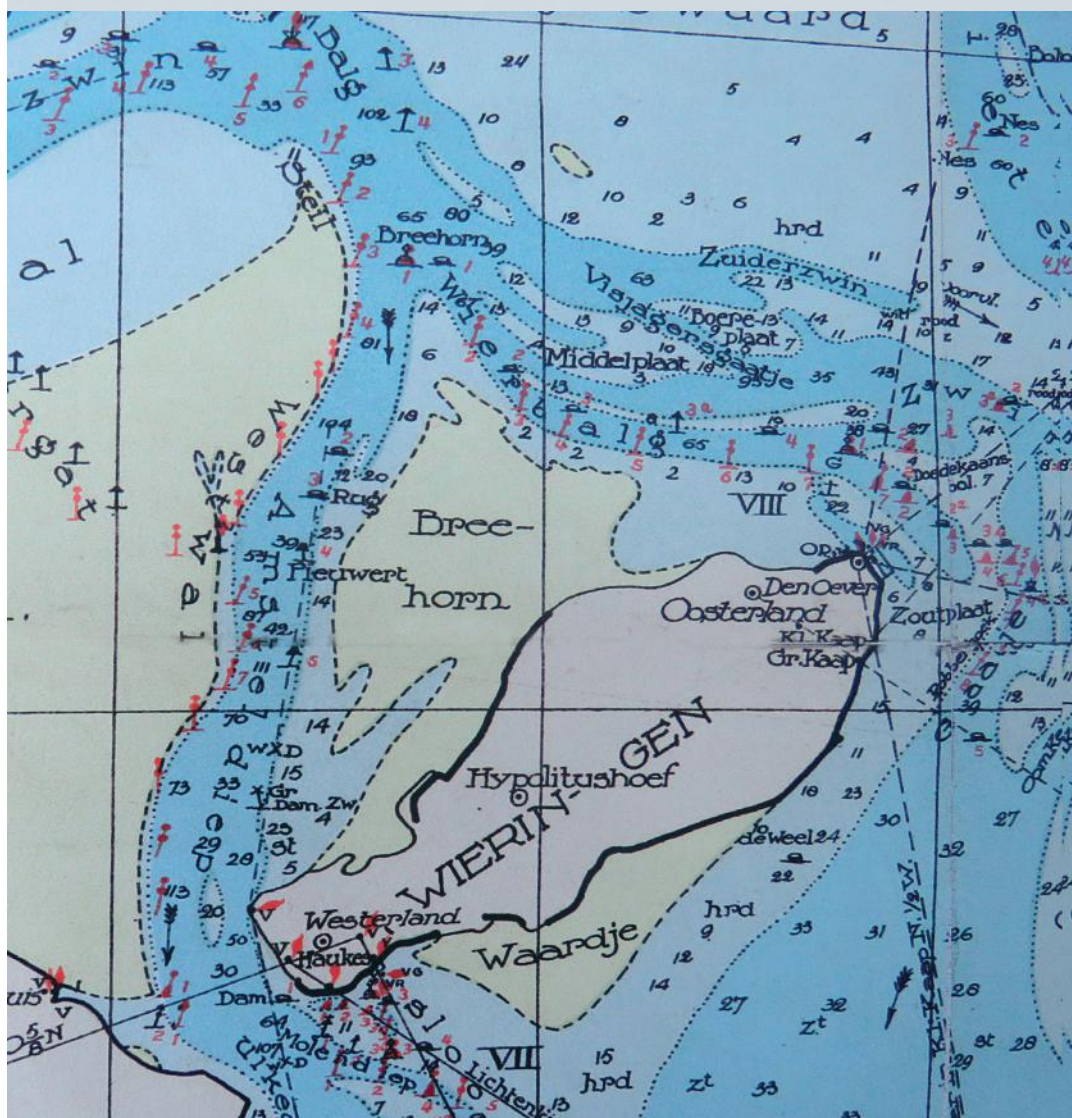
door het Oestergat

BE
RICHTEN
100

Najaar 2016

7

Kaartje 1, Zuiderzee 1922 met op de plek van het huidige Mosselgaatje het betonde Oestergat

begonnen de eerste moeilijkheden.

De volgende moeilijkheid bleek aan de tapkast van café tante Pietje in Den Oever. Twee vissers raadden ons af die oude route in te draaien. "Veel te weinig water, zelfs met 40cm diepgang kan je bij hoogwater vast komen". En ik wilde al helemaal niet op een mosselbank terecht komen want zo droog liggen had mij eerder reparatiewerk gekost, op de Breehorn onder de Wierbalg. Een paar

borreltjes verder, werden de vissers milder, zoals ik al hoopte. "Je kunt het proberen". Ik besloot eerst maar eens die betoning over te nemen in de vaarkaat.

Nulmeridiaan Amsterdam

Tot onze stomme verbazing lukte dat niet. De Kaart van de Zuiderzee voor de Binnenvaart (1922) gebruikt namelijk een eigen nulmeridiaan. Al snel bleek dat Nederland tussen 1909 en 1937 de Westertoren in Amsterdam als

nulmeridiaan hanteerde en dat gold ook voor deze fraaie zeekaart. Op gezag van de wetenschap stelden we Amsterdam 00-graden op Greenwich 004-graden 53,33 minuten Oost. Zo kwamen de oude tonnetjes toch op de kaart van 1916 (zie ingetekend kaartje 2 van 1811).

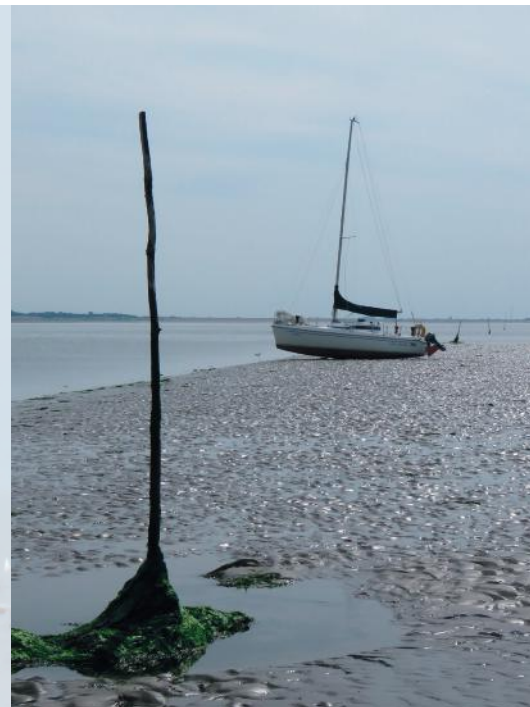
Door het Oestergat

Op een winderige maandagochtend gingen we ankerop nadat we de nacht hadden doorgebracht op de Westwal.

Dat is de hoge westelijke rug van het Amsteldiep ontstaan door sedimentatie. Eerst de oude inloop in (zie foto) naar het westen draaiend stuurden we daarna wat noordwestelijker. Met een puntje hefkiel staken we niet zo veel meer, terwijl het motortje ons langzaam naar de volgende fictieve ton duwde. Omdat de schipper van een robbenboot mij nadrukkelijk had gewaarschuwd, zag ik mijn handen een beetje trillen terwijl ik doorzette, wachtend op wat komen zou. Al snel merkten we dat het water al weer richting zeegat leek te stromen, terwijl mijn maatje van het voordek voortdurend dieptelodingen deed. "Loopt terug tot net boven 70cm!" Pang, knalde de beveiliging los voor mijn roerblad-neerhouder, automatisch, zodat het blad nu letterlijk wadkrabbelde. "Nu niet aan dat laagje water onder de boot denken", dacht ik, er stond nog maar zo'n 10 tot 15 cm water onder ons jachtje. Ik trok zachtjes ons motortje nog een paar

centimeter omhoog. Ook riep ik de maat terug naar het achterdek voor een betere gewichtsverdeling. Hij nam het zware anker en de ketting mee zodat we achter, met onze platte bodem, iets dieper kwamen te liggen dan voor.

Waar ik het meest voor bevreesd was, gebeurde niet. We zagen recht voor ons de puntjes van schelpenbankjes en dat bij hoogwater. Maar de fictieve ton van het Oestergat leidde ons er mooi langs, alsof het bevaarbaar water tachtig jaar lang op ons had liggen wachten. Door de spanning vergat ik eerst de coördinaten van de afsluiting, maar ja, de Zuiderzee kende toch ook helemaal geen afsluitingen?! En toen raakten we pardoes vast. Het water maakte een lange neus terwijl het richting zeegat Den Helder stroomde. Wat nu te doen? Ik sprong over boord. Al snel bleek dat we iets buiten de oude coördinaten waren geraakt, dat verklaarde het vastlopen. Dit

was eigenlijk wel een hele goede locatie, zeiden wij. Ik besloot niet los te duwen.

Vast naast het Oestergat

Het was nog maar een paar honderd meter totdat het geultje van het Mosselgaatje al weer water liet zien, ook bij laagwater. Je zag dat het Mosselgaatje onderdeel uitmaakt van een geulengroep, een vertakkend geulennetwerk, dat hier het water voor

het Balgzand af- en aanvoert. Kennelijk als reactie op de afsluiting van de Zuiderzee.

Hoe we ook keken, we zagen hier nauwelijks mosselschelpen liggen. Des te meer oesterbankjes. Het is een glooiend platengebied met veel zeesla die groene bergjes geeft, maar of zeehonden zich hier met die harde oesters thuisvoelen om te werpen weet ik niet, het zag er weinig aantrekkelijk voor ze uit. Het is een prachtig woest natuurgebied, meer dan waard om met de Erecode te beschermen.

De volgende dag bij hoogwater hadden we roerblad en hefkiel tot het maximum omhoog gesjord. Het anker hield met een ingekorte lijn het jachtje op zijn plaats wanneer hij los mocht komen. De gewichtsverdeling was optimaal gemaakt, terwijl ik besloot om het hoogste hoogwater af te wachten staande in het water. Toen het jachtje loskwam kon ik het amfibisch omdraaien en zachtjes van de plaat losduwen en omkeren.

Van Mosselgaatje naar Oestergat

Als Wadvaarders gingen we natuurlijk niet de afsluiting van het Mosselgaatje in. Het is echter wel een aanlokkelijk vaarwater terwijl de zeehonden zich aan de bordjes toch niet storen en het hele westelijke Waddengebied tot zwemwater hebben uitgeroepen. Het oude vaarwater van het Oestergat uit de

Zuiderzee ligt er nog altijd goed bij. Ik bedacht een projectvoorstel om met een paar Wadvaarders wat prikken te zetten op de historische locaties. Bewezen was immers dat die nog altijd goed zijn. Maar ruzie met de "Behörden" gaan we natuurlijk niet maken. We beschermen de zeehonden wanneer zij dat nodig hebben. Als de afsluiting jaarrond dan plaatsmaakt voor een meer gerichte, tijdelijke afsluiting hebben we twee vliegen in een klap: natuurbescherming waar dat nodig is, natuurbeleving van topklasse wanneer dat (tijdelijk) mogelijk is.

Nooit meer clandestien door het Oestergat

En zo zou ik mijn denkbeeldige rondje Balgzand aan de wadliefhouders schenken. Die naamsverandering van destijds bleef wat raadselachtig, ondanks raadplegen van enkele deskundigen. Maar ook in de praktijk. Want wie droog valt ziet juist verspreide oesterbergjes. Op de bodem van dit gebied zie je op de laatste zuidelijke mijl na, het oude vaarwater gewoon nog liggen, een fantastische ervaring. Hoog tijd dus, om nu, met deze ervaring in de hand, het gesprek met allen van goede wil opnieuw aan te gaan. Zodat historisch besef vertaald wordt in het herstel van een historisch vaarwater. Mosselgaatje wordt dan weer Oestergat. En niemand gaat er dan clandestien doorheen. Want dan is het toegestaan.

**BE
RICH
TEN
100**

Najaar 2016

9

*Oestergat: een glooiend
platengebied met veel zeesla
die groene bergjes geeft*

*Kaartje 2, fragment van huidige
Westblad 2016, met ingetekend
de plek van de tonnen waar die
zouden liggen op basis van de
Zuiderzeekaart*

Afgesloten gebieden in de Waddenzee

BE
RICH
TEN
100

Najaar 2016

10

In de Waddenzee zijn er gebieden afgesloten voor de recreatie. Hoe zit dat nou met die afsluitingen, nemen ze toe, nemen ze af? Wordt het aantal afgesloten gebieden groter of kleiner? En hoe zit het met het totale oppervlak aan gesloten gebied? Blijft dat wel binnen de 10% van het totaal oppervlak, wat als maximum voor het areaal aan afgesloten gebied wordt gehanteerd?

Al jaren roepen verschillende betrokkenen rond het Wad dat er de afgelopen jaren steeds meer terrein op het Wad is gesloten voor recreatief gebruik. Anderen beweren het tegenovergestelde. De standpunten zijn gelukkig (nog) niet verhard tot een schuttersputjes-oorlog, maar er is al wel jarenlang sprake van een welles-nietes-spelletje tussen de verschillende partijen. Tijd om het aloude adagium "Meten is weten" weer eens van stal te halen.

Metten is weten

Met een werkgroep van vijf leden van de vereniging Wadvaarders hebben wij ons gebogen over de kaarten van het Westelijk en het Oostelijk Wad (de 1811

en de 1812), vanaf het begin van de afsluiting van gebieden in het jaar 1982 tot en met 2014.

Van alle kaartbladen hebben wij een scan op A4-formaat gemaakt, met genereuze hulp van de Hydrografische Dienst. Van de ruim dertig beschikbare jaren hebben wij een selectie gemaakt: wij bestudeerden alle kaartbladen uit de jaren 1982, 1985, 1990, 2000, 2005, 2010 en 2014; al met al meer dan 100 kaartbladen. We beschikten niet over de oppervlaktes per gebied, dus hebben we ons in eerste instantie beperkt tot een kwalitatieve benadering: is het een nieuw gebied, is het groter of kleiner geworden, gelijk gebleven, of is de afsluiting opgeheven.

Artikel 20 gebieden, waar hebben we het over?

In de Waddenzee zijn er gebieden die voor recreatie afgesloten zijn, ter bescherming van de natuur. Dat kan zijn ter wille van broedende vogels, zogende zeehonden, of voor foeragerende vogels. Ook voor de visserij zijn er afgesloten gebieden, die blijven hier buiten beschouwing. De afsluiting kan gelden voor een heel jaar (b.v. rond de beide Rottums, Griend) of voor een bepaalde periode van broeden (b.v. oostpunten van eilanden, doorgaans van 15-03 tot 15-08) of voor het zogen van jonge zeehonden (b.v. zandbanken zoals Simonszand, Richel, doorgaans van 15-05 tot 01-09). Op de waterkaarten staat dit met groene hekjes aangegeven. Daarbij staat vermeld voor welke periode het geldt en of het om vogels, zeehonden of om beide gaat. Jaarlijks stelt het ministerie van Economische Zaken (EZ) vast welke gebieden worden afgesloten. De juridische basis daarvoor is de Natuurbeschermingswet (Nb-wet), artikel 20. Tevoren wordt, waar dat nodig is, met de recreatiesector overlegd over de plannen voor het komende jaar. Als er weinig tot niets gaat veranderen, is dat overleg een formaliteit. Al sinds de negentiger jaren geldt een vuistregel dat niet meer dan 10% van de Waddenzee wordt afgesloten ter wille van de natuur.

Oppervlakte afsluitingen Waddenzee in hectaren					
	1997	2000	2006	2010	2013
Vogelgebieden	3983	4000	4520	5291	5218
Zeehond gebieden	12165	13060	13379	14187	14280
Vogel + zeehond	8941	8071	9110	9329	9190
Diverse gebieden	3119	1591	723	559	143
Totaal	28208	26722	27732	29366	28831

(Bron: RWS)

Uit de vergelijking door de jaren heen op grond van onze kwalitatieve beoordeling blijkt, dat zowel het aantal afgesloten gebieden als de totale oppervlakte zijn toegenomen.

Naar een kwantitatieve benadering

Vervolgens maakten wij de stap van een kwalitatieve naar een kwantitatieve bepaling van de oppervlaktes. Via de Waddenunit van EZ kwamen we terecht bij Rijkswaterstaat (RWS), waar men bijna elk jaar de oppervlaktes van de afgesloten gebieden bijhoudt, vanaf 1997 tot en met 2013. Ook hier selecteerden we een beperkt aantal jaren voor nadere bepaling van de oppervlaktes, niet helemaal identiek aan onze lijst maar wel vergelijkbaar: 1997, 2000, 2006,

toename van 2,2 %. Intrigerend is, dat het areaal tussen 1997 en 2000 afneemt van 28.208 tot 26.722 en dat het vanaf 2006 weer toeneemt, van 27.732 naar 29.831, een toename van 4 %. De rest van ons betoog baseren wij op de oppervlaktemetingen van RWS. Zie het blauwe overzichtje hierboven.

Eerst meten, nu weten; de aandacht gericht op zeehond-gebieden

Het areaal aan afgesloten gebied is sinds het begin van de RWS-metingen in 1997 toegenomen.

- Hoe en waar is de toename de afgelopen tien jaar geweest
- En met name: hoe is de toename geweest in het areaal aan zeehond-

omdat de gebieden worden vrijgegeven zodra de jongen zijn uitgevlogen. Dan worden de "Verboden toegang"-bordjes weggehaald en is het gebied weer vrij toegankelijk, ook al staan er op de kaart nog steeds "groene hekjes". Dynamisch zoneren is voor deze gebieden al sinds het begin van deze eeuw gebruikelijk. Maar over zeehond-gebieden is onder recreanten wel veel gemor: "Er zijn zo veel van die beesten, moet dat nou nog steeds, al die afsluitingen?"

Onze specifieke interesse gaat uit naar de ontwikkeling van de gebieden ter bescherming van de zeehond, na de laatste epidemie in het jaar 2003. Toen daalde het aantal zeehonden in het Nederlandse Wad tot bijna de helft, van 4465 naar 2365 exemplaren. Daarna heeft de soort zich redelijk snel hersteld; zie de groene tabel.

Sinds 2006 (dus ruim na de zeehond-epidemie) neemt het areaal aan afgesloten zeehondgebied nog steeds toe. De cijfers van RWS geven aan dat het gaat om een toename met 901 ha sinds 2006, dat is een toename van ongeveer 6,5 %.

Op grond van een verantwoorde balans tussen natuur en recreatie is het alleszins logisch, dat zeehonden bescherming behoeven in een periode dat het slecht gaat met de soort, bijvoorbeeld na een epidemie. Dat het areaal aan zeehond-gebieden direct na 2003 is toegenomen, is dan ook te billijken. Maar dat deze ontwikkeling zich doorzet na 2006 wekt onze bevreesding.

→→

2010 en 2013. Uit een analyse van de cijfers van RWS blijkt dat wij met onze kwalitatieve benadering er niet ver naast zaten: het areaal aan afgesloten gebied is sinds 1997 toegenomen, van 28.208 ha in 1997 naar 28.831 ha in 2013; een

gebieden
Onze aandacht gaat niet zozeer uit naar de gebieden waar vogels broeden en jongen grootbrengen. In brede zin is er veel begrip en waardering voor het afsluiten van deze gebieden, vooral

**BE
RICH
TEN
100**

Najaar 2016

11

Populatie van de zeehond

Jaartal	Gewone zeehond	Grijze zeehond	Totaal
1990	560	90	650
1994	1230	220	1450
1997	2020	320	2340
2002	4465	940	5405
2003	2365	1050	3415
2006	4065	1768	5833
2010	5848	2036	7884
2014	7086	3364	10450

(Bron: Imares (WUR), in opdracht van RWS)

Voor het overleg met de sector over het al dan niet afsluiten van gebieden in het kader van de Nb-wet, is in 2009 een Leidraad opgesteld waar alle partijen zich aan te houden hebben. Het is grotendeels een procedureel document. Maar er staat ook in vermeld dat het areaal aan zeehondgebied niet hoeft toe te nemen als het aantal gewone zeehonden de 6.000 passeert.

Van meten en weten naar Beleid

De zeehondenstand neemt de laatste 10 jaar toe, tot boven de 10.000. Wat is daarop de reactie geweest van de overheid, wat was het beleid m.b.t. de afsluitingen voor zeehonden; en welk beleid zouden wij voorstaan?

Het overheidsbeleid lijkt gestoeld op de overtuiging dat de stand van de zeehonden beïnvloed kan worden door gebieden af te sluiten voor recreatie. De zeehondenstand in de Wadden wordt echter slechts marginaal bepaald door lokale invloeden zoals recreatieve activiteiten. Externe invloeden zoals een virus bij IJsland of een ernstige vervuiling van het water zijn vele malen belangrijkere verklaringen van de afname van het aantal zeehonden in het Nederlandse Wad. Het overheidsbeleid met betrekking tot de afsluitingen voor zeehonden zou beter een reactie kunnen (of moeten!) zijn op die externe invloeden. Zijn die negatieve invloeden er niet, kan men goed uitgekozen gebieden openstellen.

Balans

In onze ogen gaat het bij het ontwikkelen van een beleid inzake de afsluitingen om een goede balans tussen natuur en recreatie. Natuurbescherming waar dat nodig is en recreatie (uiteraard binnen grenzen van de Erecode) waar dat mogelijk is. Wanneer er zo veel zeehonden zijn als op dit moment, is het in onze ogen zeer wel mogelijk om een flink aantal zeehondgebieden die thans nog zijn afgesloten vrij te geven voor de recreatie. Op veel plaatsen heeft de praktijk ons geleerd, dat zeehonden en recreanten zich aan elkaar aanpassen en dat hun verblijf en het langsvaren van schepen uitstekend samengaan.

Voorstel

Voor de situatie dat er meer dan 6000 zeehonden zijn bepleiten wij het volgende beleid. Als er zo veel zeehonden zijn dan gaat het kennelijk goed met de soort, ondanks (of misschien zelfs wel dankzij) de aanwezigheid van passerende schepen. Beschermende maatregelen zijn dan niet zo dringend meer nodig. In dat geval kunnen afgesloten gebieden vrijgegeven worden ten behoeve van de recreatie. Voor de zandbanken langs de randen van de Waddenzee en nabij de eilanden waar zeehonden op een steile bank hun jongen werpen en grootbrengen kan een strakker beschermingsbeleid geldig blijven. Die gebieden staan wat ons betreft niet zo zeer ter discussie; ook al is het op een mooie rustige dag zeer aantrekkelijk om daar droog te vallen.

Maar met name voor de gebieden die niet langs de randen van de Waddenzee liggen, maar binnen de eilanden, kan een veel soepeler beleid gehanteerd worden. Verderop in dit artikel wordt bij wijze van

voorbeeld een achttal van deze gebieden genoemd.

Als de zeehondenstand terugloopt (b.v. door een epidemie), dan wordt het soepeler beleid verlaten en worden weer de huidige beschermende maatregelen getroffen, ook voor de eerder genoemde gebieden binnen de eilanden. Het afsluiten van gebieden ten behoeve van zeehonden in hun kwetsbare periode (werpen, zogen) is dan maatschappelijk alleszins te rechtvaardigen. Recreanten-organisaties, natuurbeschermers en overheden kunnen daarover met elkaar afspraken maken, in de wetenschap dat de achterbannen hier mee zullen instemmen.

Harmonicamodel

Wij noemen dit een harmonica-model omdat het totaal areaal aan afgesloten gebied kan afnemen als een deelsysteem op het Wad (meer dan in totaal 6000 zeehonden) robuust is. De definitie van wat het betekent dat "Het gaat goed (of slecht) met de zeehond" vergt wellicht enige discussie, maar dat doet aan het concept achter deze beleidslijn niets af. Enig houvast om te bepalen wat "goed of slecht" is, valt te ontleen aan de Leidraad: "De huidige gebieden zijn voldoende om een ondergrens van 6.000 dieren in stand te houden. Voor de bescherming van de gewone zeehond betekent dit dat er op dit moment in principe geen extra gebieden afgesloten behoeven te worden".

Om de zorg bij EZ weg te nemen dat er bij een nieuwe afsluiting in deze situatie politiek en juridisch gerommel ontstaat, zouden de recreanten-organisaties op het Wad een convenant met EZ kunnen ontwikkelen, om te borgen dat

zij en andere belanghebbenden in een dergelijk geval geen juridisch bezwaar aantekenen.

Het tegenvoorbeeld: als er bij een stabiel-grote zeehondenstand geen gebied wordt vrijgegeven en bij een drastische daling in de aantallen wel nieuwe gebieden worden afgesloten, dan komt er per saldo in de loop der tijd alleen maar afgesloten gebied bij. Dat lijkt ons maatschappelijk niet te verdedigen; de balans tussen natuur en recreatie raakt op die manier verstoord. Bovendien is het strijdig met de afspraak dat niet meer dan 10% van de Waddenzee zal worden afgesloten ter bescherming van de natuur.

Tussenstap

Op weg naar het harmonica-model dat hierboven werd bepleit, is een tussenstap mogelijk, die niet of nauwelijks schadelijk is voor de zeehond en die voor de recreatie een aangename verruiming van de mogelijkheden betekent. Er zijn op het Wad nogal wat gebieden afgesloten ter wille van de zeehonden, die ongeveer de helft van de tijd onder water staan. Bij hoogwater is er geen sprake van werpen, zogen, rusten. Dus waarom zouden die gebieden tijdens hoogwater gesloten moeten blijven? Openstelling van drie uur voor tot drie uur na hoogwater brengt niet of nauwelijks schade toe aan de soort. Dit zou kunnen gelden voor alle gebieden binnen de Waddeneilanden (dus niet de gebieden langs de buitenranden met hun steile banken), zoals:

- Mosselgaatje (voorheen Oestergat)
- Zuid Oost Lauwers (de Noord-rand)
- Dantziggat en Wierbalg
- Brakzandstergat
- Vierhuizergat

- Punt van Reide
- Eilanderbalg
- Bij de Koffieboonenplaat: doorgang van en naar zee mogelijk maken

Zo zijn er dus wel een aantal plaatsen op het Nederlandse Wad te benoemen waar de zeehonden bij laagwater prioriteit hebben en de recreatievaart bij hoogwater voor kan gaan, zonder dat de zeehondenpopulatie daar ernstig onder te lijden zal hebben. Een algemene maatregel om die gebieden van drie uur voor tot drie uur na hoogwater open te stellen voor de recreatievaart lijkt logisch. Gegeven het gedrag van meer dan 95% van de recreanten op het Wad is een strenge handhaving daarbij niet nodig. Monitoring specifiek voor deze maatregel zal dat ongetwijfeld bevestigen.

Perspectief

Wanneer de discussie hierover gevoerd wordt over elk afgesloten gebied afzonderlijk, dan leidt dat nergens toe. Want er is altijd wel iets te bedenken waarom zeehonden juist daar bescherming verdienen. En er is ook altijd wel iets te bedenken waarom doorvaart in dat gebied zeer wel mogelijk en ook wenselijk is. Maar het gaat om het grotere geheel. En dan rijst de vraag of bij een zeehondenpopulatie van (veel) meer dan 6000 nog steeds het adagium moet gelden, dat elke zeehond beschermd moet worden. Het is dezelfde of op zijn minst een vergelijkbare discussie over de herten in de Amsterdamse Waterleidingduinen, het beheer van wilde zwijnen op de Hoge Veluwe, de ganzen op het boerenland, de aalscholvers, de vossen. Daarmee pleiten wij niet voor het afschieten van de

ationale knuffelbeesten, maar wel voor een veel genuanceerder afweging, een betere balans tussen natuurbescherming en natuurbeleving dan op dit moment het geval is waar het gaat om de zeehond. Als er sprake is van een robuust deelsysteem op het Wad, zoals nu met de zeehond het geval is, is het dan niet denkbaar dat de natuur een klein stapje opzij doet ter wille van dat andere natuur-beest, de mens? Wij raden het bestuur aan die discussie met kracht aan te gaan zwengelen, op alle daartoe relevante niveaus.

Werkgroep afgesloten gebieden:
Gerke Brouwer, Roel Luiten, Rik Vasen,
Erik de Waal, Maarten Snel (auteur)

Foto's: Ed van der Knijff, Rob van der Graaf

Vloeken in de kerk?

Als het bij een grote hoeveelheid zeehonden in het Wad een keer zou gebeuren dat een jong bij hoogwater zijn moeder kwijtraakt door een passerend schip, is dat dan schadelijk voor de soort? Of was dit jong dan toch al te zwak en zou het door andere oorzaken ook een huiler geworden zijn? Dit is natuurlijk vloeken in de kerk van de natuurbeschermers die ook bij 10.000 zeehonden in het Nederlandse Wad blijven volhouden dat "elke zeehond bescherming verdient".

**BE
RICH
TEN
100**

Najaar 2016

13

BE
RICH
TEN
100

Najaar 2016

14

Fred Wouters, directeur Vogelbescherming

**De vogels zijn goed
beschermd... hoe staat
het met de Wadvaarders?**

Wadvaarders op bezoek bij Vogelbescherming Nederland in Zeist

Natuurlijk hebben de vogels bescherming nodig... die kunnen dat immers niet zelf. En natuurlijk zijn de zeehonden goed beschermd, die kunnen ook niet voor zichzelf opkomen... en natuurlijk hoeven de wadvaarders niet beschermd, die kunnen toch uitstekend voor zichzelf opkomen...? Zeker. We hebben een vereniging en we hebben leden en een mooie website. We kunnen uitstekend uitleggen wat we graag zouden willen en hoe het Wad er volgens ons uit zou moeten zien. Maar om dat te realiseren hebben we andere partijen nodig. De natuurliefhebbers, de natuurbeheerders, de overheden, de natuurbeschermers. En van allemaal kunnen we leren. Neem nu de Vogelbescherming.

Binnenkomer

We (voorzitter Kor Wijngaarden en ondergetekende) zijn op bezoek op het kantoor van Vogelbescherming Nederland in Zeist en we hebben een gesprek met de directeur: Fred Wouters. Het eerste dat hij zegt: "Ik heb jullie site bekeken en ik moest zoeken naar jullie missie en visie: de Erecode. Prachtige tekst hoor, geen speld tussen te krijgen. Maar... waarom staat die niet op de openingspagina. Daar staan jullie toch voor, dat is jullie missie... maar ik moest er wel even naar zoeken".

Hij zegt het met een grijns, maar de boodschap van een ervaren lobbyist is helder. Goede binnenkomer. Uit de mond van een man die weet waar hij het over heeft als je in de wereld van natuurbelangen, fondsenwerving, en dinger naar de gunsten van het publiek, overeind moet blijven. Dat is de Vogelbescherming immers nog steeds goed gelukt. Wouters geeft een aantal cijfers: 150.000 leden, een stabiel ledenbestand, inkomsten tussen ca. 10-13 miljoen, geen cent overheidssubsidie, 80 personeelsleden (ca. 60 fte) en 450 vrijwilligers. Een grote club, goed georganiseerd, onafhankelijk, met een professioneel geoutilleerd kantoor op een mooie plek in Zeist. Met een duidelijke visie... en een heel goed netwerk, zowel bij de particuliere fondsen als bij de overheid en het

BE
RICH
TEN
100

Najaar 2016

15

publiek. Wij als Wadvaarders weten dat als geen ander. Vogelbescherming Nederland is goed vertegenwoordigd.

Werkwijze Vogelbescherming

In alle overleggen komt het belang van Vogelbescherming Nederland en de vogels terug. Zo sterk zelfs dat Vogelbescherming vaak niet eens persoonlijk hoeft uit te rukken. Hun stem is zo goed te horen omdat vooral ook anderen hun belang vertegenwoordigen. Neem bijvoorbeeld de Waddenunit: zij besluiten (en overigens geheel terecht, geen discussie daarover) dat een stuk van Engelsmanplaat moet worden beschermd voor de broedende dwergsterns. Niemand van Vogelbescherming hoeft hen daar op te wijzen. Honderd jaar bescherming ging daaraan vooraf. En natuurlijk eindeloos lobbyen, voorlichting geven, onderzoek (laten) doen. Daar gaan wij Wadvaarders natuurlijk ook van leren en daarvoor zijn we natuurlijk ook te gast bij hen om uit te leggen wat wij graag willen en natuurlijk ook om een poging te doen om hen ook voor onze belangen te interesseren. Dat zou toch mooi zijn: als de vertegenwoordigers van de natuur-c.q. vogelbelangen uit zichzelf zouden zeggen "oh ja maar de Wadvaarders zijn er ook nog, die hebben ook deel aan de natuurbeleving, sterker nog die zijn daar ook onderdeel van en zij zijn ook pleitbezorger van de bescherming van vogels."

Natuurgebieden in de harten sluiten

Gelukkig hoeven we dat niet uit te leggen aan Wouters: "De tijd dat de natuurgebieden uitsluitend beheerd werden door die hele donkergroene types die wisten wat goed was voor ons, is gelukkig verleden tijd. Als je de natuurgebieden niet in de harten van de mensen sluit, dan gaan ze verdwijnen".

Dat is een mooi statement. Daar heeft Vogelbescherming natuurlijk de Wadvaarders voor nodig. Want zij kunnen als geen ander de natuur in hun harten sluiten. Wadvaren is immers vooral een intensieve natuurbeleving. Ik kan uit eigen ervaring putten door telkens weer nieuwe mensen mee te nemen op een droogvalervaring. Dat is een beleving die vaak in hun top tien terecht komt. Allemaal zijn ze ambassadeurs van het Wad geworden.

En Kor schiet de bal er natuurlijk adequaat in. Hij legt uit dat we inmiddels met de overheden en natuurbeschermers gekomen zijn tot een dynamische zonering in de zeehondengebieden. Dat wij inmiddels zonder een centje pijn dwars door zeehondenkolonies kunnen varen, weliswaar op gezette tijden (half voor tot half over hoogwater) en in vastgestelde periodes. De zeehonden merken er niets van. Dat betekent dat niet zomaar alle zeehondengebieden artikel 20 status nodig hebben, maar in overleg met de Waddenunit en Staatsbosbeheer soms open en soms dicht zullen zijn. Zo'n aanpak wordt op beperkte schaal ook al toegepast voor

een aantal beschermde vogelgebieden. En ook andersom, vrije gebieden worden door de Waddenunit tijdelijk afgesloten met verbodsborden als de natuur daar om vraagt. De Waddenunit neemt de tijdelijke verbodsborden weer op zodra het kan.

Gedeelde belangen

Dan ontspint zich een boeiend gesprek. Er zijn duidelijk gedeelde belangen: natuurbeleving en uitdragen van natuurbeleving; een breed gedragen natuurbeschermingsklimaat, juist het vogelbeschermingsbelang is ook voor veel Wadvaarders een groot belang. Niets zo mooi als je drooggevallene boot te gebruiken als een natuurlijke variant van een vogelhut, met de Erecode als gedragsrichtlijn.

Wouters wijst ons op nog een gedeeld belang: monitoren. Met onderzoek vaststellen wat nou werkelijk verstorend werkt. Waar hebben we het nu over. Natuurlijk, dat is ook een gezamenlijk belang. "Goed monitoren gebeurt veel te weinig, wij zijn een groot voorstander voor meer onderzoek", zegt Wouters.

Maar het dynamisch openstellen van meer artikel 20 gebieden? "Natuurlijk moeten we wel eerst vaststellen dat wij daar niet over gaan", zegt Wouters. "Dat is een overheidstaak". Hij voelt er wel voor om daar kritisch naar te kijken. Hij wil dan weten over welke gebieden het dan gaat en of die gebieden niet het hele jaar nodig zijn. Voor broeden, voor voedsel, voor rust op de trektocht. Ook het simpele feit dat die gebieden, ook al zijn er geen vogels, wel beschikbaar moeten zijn voor als ze onverhoopt nodig zijn als aanstaand rustgebied, is van belang voor Vogelbescherming.

Uitgangspunten delen

"Je moet dan voordat je die discussie start, wel duidelijkheid en overeenstemming hebben over de uitgangspunten. Anders wordt het een heel vermoeiende en uitputtende slag, waar je waarschijnlijk helemaal niet uitkomt", aldus Wouters. Een belangrijk uitgangspunt zou kunnen/moeten zijn dat het totale areaal artikel 20 gebied hetzelfde blijft, maar dat het in de tijd verschuift met de dynamiek die het Wad en de dieren laten zien. Hij is bereid om in het overleg daarover ook mensen van zijn bureau te betrekken. Maar hij wil wel van tevoren weten hoeveel tijd dat gaat kosten. "Overleg over Waddenkwesities, zo is mijn ervaring", zegt Wouters, "duren door al die bestuurlijke lagen en onduidelijkheid altijd erg lang en mijn mensen moeten er ver voor reizen. Daarom zullen we dit als prioriteit moeten afwegen". Maar zo zegt hij ook, "wij kunnen ons belang ook door anderen laten vertegenwoordigen, we hebben goede relaties in het Waddenoverlegcircuit".

Kor schat dat het overleg in het kader van de evaluatie van het Pact van Rede, waar dit een onderwerp voor is en dat in het najaar start, twee dagen per maand kost, voor een periode van een half jaar. Dan kijkt Wouters al wat bedenkelijker. "Dat is wel veel, dat zullen we moeten bekijken". Nou daar moeten we het voorlopig maar even mee doen. We gaan het "bekijken". Het is goed dat de "bazen" van Vogelbescherming en de Wadvaarders kennis hebben gemaakt. En dat de wederzijdse belangen goed gedeeld zijn. "Je bent altijd welkom op een droogvalexcursie bij één van onze leden", nodigt Kor uit. "Dat wil ik graag een keer doen", zegt Fred. En zo zal het gaan. Wordt vervolgd.

Foto's: Dries Bruinooge

**BE
RICH
TEN
100**

Najaar 2016

17

Martin Berk: "Niets zo mooi als je drooggevallene boot te gebruiken als vogelhut"

BE
RICH
TEN
100

Najaar 2016

18

Over de Waddenzee zijn ontelbaar veel boeken geschreven. En ook met boeken over het varen op het Wad is wel een forse boekenplank te vullen. Waarom zou iemand daar dan een nieuw boek aan willen toevoegen?

Wat is de toegevoegde waarde van nog weer een boek over het Wadvaren? Ondanks een behoorlijke dosis scepsis heeft mijn nieuwsgierigheid het gewonnen en heb ik het "Handboek Varen op de Waddenzee" aangeschaft en gelezen.

De auteur van dit Handboek, Marianne van der Linden, heeft merkbaar veel kennis en ervaring opgedaan met het varen op de Waddenzee. En met haar Vaarschool ScheepsWijs heeft ze kennelijk ook geleerd hoe ze kennis aan beginnende en de meer ervaren wadvvaarders moet overdragen. Dit alles heeft zij gebundeld in het "Handboek Varen op de Waddenzee". Doceren is doseren, en de auteur betoont zich hierin een meester(es).

Voor de beginnende wadvvaarder beschrijft zij de eerste beginselen. Hoe het Wad zich vult en weer leegloopt, waarom de wantijen daar liggen en niet ergens anders, hoe je een tocht uitzet, waar je tijdens het varen vooral op moet

letten. Ze komt met waarschuwingen over dit avontuurlijke zeilgebied, zonder onnodig angst te zaaien. Ze maakt een beginnend wadvvaarder nieuwsgierig en tegelijkertijd alert. Ze daagt uit en nodigt uit om voor het eerst het Wad op te gaan. Ze beschrijft het maken van een tochtplanning, met de nodige veiligheidsmarges. En ze geeft aan het eind van elk hoofdstuk houvast door na de nodige theorie ook steeds een praktijkvoorbeeld te geven.

Voor de meer ervaren schippers onder ons geeft ze verklaringen voor verschijnselen die we wel kennen, maar die we nooit helemaal gesnapt hebben. Zoals dat fenomeen dat het water nog uitstroomt terwijl het ter plaatse al lang Laagwater geweest is (puntje van kritiek: het ware handig geweest als daar voor een aantal havens de tijdverschillen vermeld waren). Of hoe de vloedgolf een beweging is die zich over de gehele wereldbol verplaatst, met uiteindelijk op microniveau de stroomverschijnselen rond een klein geultje onder een van de Waddeneilanden. En hoe je daar door het water te "lezen" een net iets dieper geultje kunt vinden. Ook hier beschrijft ze na de "grote theorie" de kleine dagelijkse praktijk op het Wad. En (herkenning:) dat het soms net even anders gaat dan verwacht, met alle gevolgen van dien.

Waarom zowel NAP als LAT

Voor zowel de beginner als de doorgewinterde oude rot is dit Handboek een prachtig naslagwerk, met heldere uitleg over het verband (en het verschil) tussen NAP en LAT. Citaat: "De kaartenmaker wil veiligheid bieden door overal de laagste waterstand aan te geven (LAT), terwijl Rijkswaterstaat overal in Nederland het zelfde referentievlak wil gebruiken, ook ten opzichte van bruggen (NAP)." Zo simpel is dat. Minder simpel is de situatie bij een sluis: heeft beroepsvaart nu wel of geen voorrang? Volgens de auteur wel, maar ik kan het nergens vinden in het BPR. Terug

naar het Wad: De 1/12e regel maakt ze aanschouwelijk, de fijne kneepjes van het ankeren en droogvallen zet ze nog eens op een rij. Natuurlijk ontbreekt de Erecode voor Wadvaren en droogvallen niet in dit Handboek, die staat prominent op een van de eerste bladzijden. En door het hele boek heen heeft ze foto's staan die vaak een dimensie toevoegen aan het beschrevene.

Is er dan helemaal geen kritiek of commentaar op dit boek mogelijk? Ik aarzel. De auteur noemt slechts zeer summier de mogelijkheden van de digitale informatie en van de digitale kaarten. Maar er is inmiddels zo veel meer beschikbaar dan die enkele verwijzing in het Handboek. Er zijn diverse digitale kaarten (sommige gratis), met de Berichten aan Zeevarenden daarin regelmatig bijgewerkt (abonnement, niet gratis). Er zijn getijgegevens (gratis) en programma's die per haven de getij-krommen weergeven (gratis) of die precies aangeven wanneer je met de diepgang van jouw eigen schip een wantij kunt passeren (niet gratis). Ook de diverse app's voor weer- en windvoorspellingen (bijna gratis) blijven in het Handboek onvermeld. Is dat een ernstig punt van kritiek? Ik vind het ook wel veel charme hebben dat we het ook zonder die moderne hulpmiddelen moeten kunnen stellen. Dus ik respecteer of beter: ik waardeer de keuze die Marianne van der Linden hier gemaakt heeft.

Conclusie

Mijn boordliteratuur heeft met dit "Handboek Varen op de Waddenzee" een waardevolle aanvulling gekregen. Ik kan het met een gerust hart aan iedereen aanraden.

Wadvaarders & KNRM, partners voor goed zeemanschap

Met ons motto: “vrij en verantwoord varen” is het logisch dat we openstaan voor initiatieven die verantwoord varen bevorderen.

VJDS (“Varen Doe Je Samen”) is er zo een en ook KNRM Helpt.

In de opbouwfase hebben we de KNRM enkele keren onze mening gegeven over de te ontwikkelen app en nu de verbeterde versie beschikbaar is doen we graag hetzelfde.

Vanaf 19 juli 2016 is de nieuwe versie van KNRM Helpt beschikbaar. Voor nieuwe gebruikers of als update voor bestaande gebruikers. De app is te vinden in de App Store voor iPhones en in de Play Store voor Android smartphones. Er zijn een aantal handige uitbreidingen toegevoegd en er zijn belangrijke verbeteringen doorgevoerd.

Basisregistratie

Voor snelle en goede hulpverlening is de basisregistratie van persoonlijke- en vaartuiggegevens belangrijk. Dat is nu ingericht per soort watersporter en dat zal zeker meer mensen aanspreken. De voor Search And Rescue (SAR) belangrijkste velden zijn gemarkeerd met een rood kader. De registratie van vaartuig gegevens moet vanaf nu geheel in de app zelf worden afgemaakt en worden beheerd. Iets veranderen doet u dus via de app.

Raadplegen kan ook nog in de persoonlijke pagina's van de website www.knrmhelpt.nl. Overzichtelijker menu en direct bellen voor hulp. De navigatie binnen de app is toegankelijker en eenvoudiger gemaakt door de nieuwe, centrale menu functie. Gebleven is natuurlijk de volgfunctie van de app. Of door de knop 'Alleen volgen' in te drukken of door eerst een 'Vaarplan' te maken en vast te leggen.

De belfunctie voor nood- en assistentieoproepen is direct vanaf het startscherm te gebruiken en ook vanuit het centrale menu.

Veel nieuwe informatie

Nieuwe, handige informatie vooraf en voor onderweg! Verder is er veel relevante informatie aan de app toegevoegd, deels gekoppeld aan de actuele positie van de gebruiker. Bijvoorbeeld de in de omgeving in gebruik zijnde marifoonkanalen met hun gebruiksfunctie en bijbehorende roepnaam. Maar ook veilige havens in de buurt om binnen te lopen. De vaaraanwijzingen van Varen Doe Je Samen zijn 'offline' opgenomen in de app. Daarnaast is er vaste informatie toegevoegd, die snel kan worden opgezocht. Bijvoorbeeld de belangrijkste geluidssignalen, de verkeersborden en hun betekenis, de verschillende soorten

scheepsverlichting, uitleg over de boeiensystemen, hoe je lichtkarakters moet lezen en niet te vergeten; aanwijzingen hoe te handelen in noodsituaties. KNRM Helpt heeft hiermee een dubbelfunctie gekregen; serieuze volg- en veiligheidsfuncties naast relevante informatie die het varen leuker en gemakkelijker maakt.

Buiten de territoriale wateren afgestemde versies van de app! Nieuw is ook dat de app, met nagenoeg dezelfde functies, nog deze zomer in een aantal andere landen beschikbaar komt.

Meestal aangeboden vanuit de nationale reddingdienst, zoals in Spanje, Ierland, Duitsland, Noorwegen en Finland. In Groot-Brittannië is de "Royal Yachting Association" de aanbieder van de app. Om de nationale informatie, die dus per land verschilt, te kunnen gebruiken moet je wel elke 'landenversie' apart installeren. In alle genoemde landen is ervoor gezorgd dat het te kiezen nummer in noodgevallen meestal uitkomt bij de nationale kustwacht.

Is er geen aanbieder van de app dan word je, als Nederlandse gebruiker, altijd doorverbonden met het Nederlandse Kustwachtcentrum.

Binnen Nederland word je, afhankelijk van je positie bij melding van noodsituaties vanaf het binnenwater, automatisch doorverbonden met 112 en binnen het dekkingsgebied van de Kustwacht en de KNRM met het Nederlandse Kustwachtcentrum.

Veilige vaart gewenst en nog meer veel vaarplezier met KNRM Helpt!

Zie ook: www.knrmhelpt.nl

**BE
RICH
TEN
100**

Najaar 2016

19

BE
RICH
TEN
100

Najaar 2016

20

Stichting Nautin publiceert informatie voor de pleziervaart op een toegankelijke wijze. Juist voor het varen op de Wadden is actuele informatie uiterst belangrijk. Daarom is de Vereniging Wadvvaarders sponsor van Nautin.

Via de website www.nautin.nl is alle informatie beschikbaar. Nautin publiceert onder meer:

- de dieptes van sterk veranderlijke geulen op het Wad
- de actuele posities van de boeien in heel Nederland en daar buiten
- de voorspelling van de afwijking van de waterstanden
- de laatste informatie over afgesloten (of weer geopende) artikel-20 gebieden
- gespecialiseerd weerbericht voor Wadden en kustwateren
- het unieke getijdenprogramma QuickTide voor PC.

Nautin werkt uitsluitend met vrijwilligers. Allemaal enthousiaste pleziervaarders, met daarbij ook veel Wadvvaarders. Samen zorgen zij voor het verzamelen en bewerken van de informatie en het beschikbaar stellen via de Nautin-website.

Daarom is Nautin voor de Vereniging Wadvvaarders hét platform voor al haar 'harde' nautische informatie. Nautin werkt dan ook nauw samen met de webredactie van de Wadvvaarders.

Monitoring van de vaarrecreatie

De monitoring van de vaarrecreatie is een zaak die ons allen als Wadvaarders aangaat. Het kan immers betekenen dat door de monitoring blijkt dat de vaarrecreatie anno 2016 geen kwaad doet aan de natuur van de Waddenzee en dat beperkende maatregelen dus kunnen worden verminderd. Of dat er nog knelpunten zijn, waar extra maatregelen op hun plaats zijn.

Ik heb de laatste jaren al vaak een stukje geschreven over de monitoring, meestal bedoeld als oproep om aan Oog voor het Wad deel te nemen. Toch liep het aantal Wadvaarders dat deelnemer was steeds meer terug. Vanaf 2016 is Oog voor het Wad een onderdeel van een groot monitoringprogramma, maar daarom zeker niet minder belangrijk. Bovendien kunnen Wadvaarders aan nog twee onderdelen van dat programma bijdragen: de Greenmapper en de Greentracker. Om goede conclusies te kunnen trekken uit de monitoring is het belangrijk dat er flink veel resultaten, dus deelnemers, zijn. De hoogste tijd dus, om de brede context en het belang van de monitoring van de vaarrecreatie uiteen te zetten.

Balans natuur en vaarrecreatie

Over het Actieplan Vaarrecreatie is in Berichten al vaak geschreven. Hierin worden maatregelen genomen om de balans tussen natuur en vaarrecreatie in de Waddenzee te verbeteren. Bijvoorbeeld maatregelen voor kwetsbare plekken, zoals de Blauwe Balg en de Razende Bol. Hiervoor werd een alternatieve route bedacht (route Waardgronden Terschelling) en is ingezet op publieksvoorlichting. Dit actieplan wordt gedragen door zo'n twintig organisaties: watersportorganisaties, overheden en natuurbeheerders. Wil je meer weten van het Actieplan Vaarrecreatie, kijk dan naar <http://www.wadvaarders.nl/site/pages/verantwoord/inbreng-wadvaarders/actieplan-waddenzee.php>.

Om de effectiviteit van de maatregelen te meten is monitoring noodzakelijk. Daarbij wordt gekeken naar natuur (vogels en zeehonden) en naar vaarrecreatie in brede zin. De vogels en zeehonden worden al tientallen jaren geteld, maar van de vaarrecreatie is niet veel bekend. De aantallen schepen in de havens en door de sluisen zeggen immers niet veel over de vaarrecreatie over de wantijen en waarom men kiest voor bepaalde routes of droogvalplekken.

Monitoring

Alle organisaties in het Actieplan Vaarrecreatie Waddenzee hebben voorjaar 2016 een ambitieus monitoringprogramma goedgekeurd en uiteindelijk ook de financiering daarvoor rondgekregen. De basisprincipes van het monitoringprogramma zijn:

- Zichtbaar maken van trends in tijd / ruimte
- Overlap in tijd/ruimte van recreatie en natuurwaarden
- Maximaal gebruik maken van beschikbare data
- Waarderen/genieten moet als kwaliteit gemeten worden.

Het monitoringprogramma bestaat uit ongeveer zestien onderdelen die zijn geclusterd tot vijf invalshoeken:

BE
RICH
TEN
100

Najaar 2016

21

Greenmapper
online verbonden met uw favoriete natuur

**Help de wetenschap van de Wadden.
Deel je favoriete natuurplek online.**

Wat is jouw favoriete natuurplek op de Wadden?
En waarom? Hoe mooi zou het zijn om meer van dit
soort plekken te ontdekken, op de hoogte te blijven
en te zorgen dat het er zo mooi blijft als het is?

greenmapper.org

Consortium, dat bestaat uit zes mensen met verschillende deskundigheden: vaarrecreatie, economie, GIS-technieken, toerisme en biologie (zoogdieren en vogels).

Monitoring door Wadvaarders

Zoals ik in de inleiding al zei, is de medewerking van de Wadvaarders nodig in drie onderdelen van het programma: Oog voor het Wad, Greenmapper en Greentracker. Hiervan moeten Oog voor het Wad en Greentracker tijdens het varen in de Waddenzee worden uitgevoerd, maar de deelname aan Greenmapper kan thuis achter de computer plaatsvinden. We verwachten dat minstens honderd Wadvaarders zich voor 1 november 2016 aanmelden voor Greenmapper, zodat we wetenschappelijke conclusies kunnen trekken over de beleving van vaarrecreanten.

Greenmapper, beleving en meedenken over beheer

Greenmapper is ontwikkeld door de Universiteit van Groningen om de beleving van allerlei recreatieve doelgroepen in natuurgebieden te meten. Ga naar de website Greenmapper.org en geef aan waar je favoriete gebieden liggen en waarom ze favoriet zijn. Je kunt foto's toevoegen en aangeven of je tips wilt krijgen en op de hoogte wilt blijven van het beheer van het gebied. Je kunt ook actief meedenken en tips aanleveren.

Oog voor het Wad, interactie van recreatie en natuur

Oog voor het Wad is een computerprogramma waarmee allerlei verschillende mensen hun waarnemingen van het monitoren van de vaarrecreatie kunnen invoeren: www.oogvoorhetwad.nl. Het programma is in 2016 aangepast en gebruiksvriendelijker gemaakt. Bovendien is er voor wadvaarders de mogelijkheid om papieren formulieren in te vullen en die door MOCO te laten invoeren. Zo is het eenvoudig om enkele waarnemingen te doen, zonder de techniek van de website te hoeven gebruiken. De formulieren bestaan uit 4 blokken:

1. algemene informatie over waarnemer, tijd, plaats en stadium in getij
2. tellingen van vogels
3. tellingen van zeehonden
4. vastleggen van potentiële verstoringsbronnen (ook als de vogels niet wegvliegen als een schip langs vaart) en beschrijving van gebeurtenissen (een bron van natuurlijke of menselijke oorsprong zorgt voor wegvliegen van vogels of zwemmen van zeehonden)

- 1) Beleving van de recreant. Dit wordt onderzocht via een enquête enerzijds en door het gebruik van de applicatie 'Greenmapper' anderzijds. Hoofdvraag hierbij is: Wat vindt men van de plek waar men is en vooral: waarom?
- 2) Tellingen recreatievaart: In het onderzoek wordt gebruik gemaakt van haven- en sluisstellingen, radargegevens en vliegtuigtellingen.
- 3) Vogel- en zeehondentellingen: Wadvogels en zeehonden worden al vele jaren geteld door IMARES en SOVON.
- 4) Interactie tussen recreatie en natuur: de interactie baseert zich op observaties van 'Oog voor het Wad', door (semi-) professionals en wadvaarders. De informatie die hieruit komt is waardevol anekdotisch. Het levert dus geen gebieddekkend beeld op, maar wel een idee over individuele gebeurtenissen die wellicht als voorbeeld voor andere gebeurtenissen kunnen gelden.

Door de gegevens van vogels en zeehonden te combineren met de scheepvaartbewegingen zoals met de radar worden gemeten, ontstaat inzicht in plekken waar zowel veel dieren als schepen komen en wat daar eventueel de impact van is.

- 5) Focusgroepen: Een gesprek met een groep wadgebruikers zoals wadlopers, rondvaartboten, snelvaarders, surfers of zeekanoërs. Het gaat dan om het verzamelen en uitwisselen van informatie. Het versterken van de onderlinge relatie tussen deelnemers en het versterken van het ambassadeurschap voor het Wad.

Het programma wordt uitgevoerd door MOCO, het Monitoring

Degenen die monitoren voor Oog voor het Wad zijn professionele mensen van terreinbeheerders en de WaddenUnit. Daarnaast vragen we de medewerking van de semi-professionele wadwachters op 5 verschillende locaties in de Waddenzee: Griend, Richel, Boschplaat Terschelling, Engelsmanplaat en Rottumerplaat. De WaddenUnit zal monitoren op speciale kwetsbare plekken en de terreinbeheerders hun eigen terrein. Er blijven dus nog veel plekken in de Waddenzee over, waar geen monitoring plaatsvindt, zoals de westpunt van Vlieland, de wantijen, de oostpunt van Schiermonnikoog, de Dollard. Om een goed beeld te krijgen van de gehele Waddenzee is het dus van groot belang dat Wadvaarders gaan meedoen en hun waarnemingen insturen.

Greentracker, beleving en gedrag

De Greentracker is eenvoudig qua opzet. De app kun je op je smartphone of mobiel met gps downloaden van de website www.greentracker.nl. Ze vraagt aan de vaarrecreant om tijdens een vaartocht op het Wad de Greentracker enige tijd (liefst de hele dag) aan te zetten en de hoogtepunten van die tocht te markeren. Dit markeren kan door het maken van een tekst, een foto of een gesproken bericht op de locatie van de beleving. De applicatie beschikt over een doorlopende en batterijzuinige GPS logging. Als de gebruiker stopt met de Greentracker en binnen bereik van internet is, kan hij/zij de track eenvoudig versturen. Vervolgens kan men de track inclusief hoogtepuntmarkering uploaden naar de site Greentracker.nl. Hierdoor ontstaat er zelfs bij een bescheiden steekproef inzicht in ruimtelijk gedrag op het Wad in combinatie met beleving.

Rapportage monitoring

De resultaten van de monitoring van 2016 willen we rond maart 2017 bespreken met allerlei betrokkenen in een workshop. De bevindingen in de workshop worden vervolgens verwerkt in de definitieve rapportage van de monitoring.

Dus geef vóór 1 november je favoriete plek aan in Greenmapper en doe volgend jaar mee aan Oog voor het Wad en Greentracker! Daarmee zullen de vaarrecreanten als onderdeel van de monitoring eindelijk een volwaardige rol spelen.

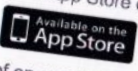
Doe je mee?

Ga naar greenmapper.org en markeer de natuurplekken die je aantrekkelijk, belangrijk of waardevol vindt. Of laat ons je herinneren wanneer je weer thuis bent door een e-mail te sturen naar: ikdoemee@greentracker.org.

Deel een mooie plek

1. Ga naar greenmapper.org. Registreer je door een mooie plek aan te wijzen en je e-mailadres en woonplaats in te vullen.
2. Ontdek vervolgens andere mooie plekken en routes.
3. Denk mee over de toekomst van dit gebied.

Deel een mooie route

1. Download de Greentracker app in de App Store of Play Store

 of op greenmapper.org/greentracker
2. Neem een route op en markeer eventueel hoogtepunten op je route met een foto.
3. Bekijk, verrijk en bewerk je route op Greenmapper en ontdek mooie plekken en routes van anderen.

Deel deze mooie plek met iemand...

Goed om te weten
 Greenmapper is een initiatief van de Rijksuniversiteit Groningen. Met jouw hulp wordt wetenschappelijke kennis over waardering en beleving van natuur verder gebracht.
 Greenmapper werkt via jouw e-mail en woonplaats. Je bent bereikbaar voor natuurbeheerders of andere partijen die beleid maken over uw natuurplekken.
Dit is anoniem en alleen via Greenmapper.

**BE
RICH
TEN
100**

Najaar 2016

23

Kort Berichtje Gezocht: fotomateriaal

Hebt u afgelopen jaar (of eerder) mooie foto's geschoten op het Wad? Stuur ze op aan ons! Uw foto kan - met naamsvermelding - gebruikt worden op de website of in de Berichten. Insturen kan naar kalender@wadvaarders.nl.

Als u wilt meedoen voor de Wadvaarderskalender van 2017, zijn er een paar spelregels waar de foto aan moet voldoen:

- Minimale resolutie is 3000x2000
- Liggend formaat
- Inleveren tot 25 december 2016

Uit de inzendingen worden de twaalf mooiste geselecteerd. De drie beste inzendingen ontvangen een kalender van 2017 van een plaats naar keuze.

De kalendercommissie,
 Hans Fix, Annemarie Zuydweg-Fix

Wadcommunicatie

Onze Berichten is een Wadcommunicatiemiddel. Dat communiceren op het Wad heeft een langere geschiedenis dat 100 keer Berichten. Het Wad wordt al eeuwen bevaren, zij het nog niet zozeer voor je plezier. In de 19e eeuw werd over het Wad nog veel gecommuniceerd door mondelinge overlevering, gewoon verhalen uitwisselen, bij voorkeur in de kroeg of op het leugenbankje. Was een schipper eenmaal onderweg met zijn lading turf naar Ameland of zo, dan herinnerde hij zich misschien nog wel hoe hij slim buiten de tegenstroom kon blijven in het Molenrak als met de Ballumerbocht in zicht onder een ondergaande zon en afflauwende wind het tij kenterde (Tegenwoordig starten we dan de motor en de Ballumerbocht mogen we niet in).

Vlaggend en praaierend

Tijdens de vaart kon onderlinge communicatie tussen schepen slechts door vlaggen en praaierij. Dat bood geen gelegenheid voor gezellige kout over het weer of zo, dat kon alleen op praaiafstand. Zoals de Groninger tjalkschipper die op een kalme zomeravond in de Thamesmonding werd aangeroepen door een tegemoet komende barge schipper: "quiet night". De Groninger, blij een lotgenoot te treffen riep toen maar terug: "Ek wait 't ok nait".

Radiotelefonie

De radiotelefonie maakte het uiteindelijk mogelijk dat schepen die verder dan praaiafstand waren toch met woorden met elkaar (en de wal) konden communiceren. Eerst nog met korte of lange piepjes, maar die fase hebben wij recreanten gelukkig kunnen overslaan. Maar een beetje zendinstallatie uit de

beginjaren van de radiotelefonie op zee zou menige Wadvaaarder van nu tot zinken brengen als die aan boord zou worden geïnstalleerd (of in ieder geval te weinig ruimte hebben overgelaten voor de bemanning). Toen onze eerste Berichten verscheen was het ook nog lang niet zo dat ieder jacht een marifoon aan boord had (ik heb een van onze Wadvaaarders van het eerste uur zelfs horen vertellen dat hij een mobiele telefoon op zijn schip installeerde daarvoor moest toen nog een antenne in de mast omdat hij marifoon verfoeide).

Dat is nu wel anders, er wordt wat afgecommuniceerd. Leuk zo'n blokkanaal maar de kustwacht moet wel wat te doen hebben dus hebben ze de meldplicht voor beroepsvaart bedacht. "Wieringen 67: Brandaris". "Brandaris, Wieringen 67", "Wieringen

Dit nummer van de Berichten staat in het teken van nieuwe manieren van communiceren. Eilard Jacobs geeft in dat kader een overzicht van de manier waarop schippers op de Wadden door de jaren heen hebben gecommuniceerd: praaierend, roepend, met de marifoon, internet en apps, maar toch ook nog, met een knipoog, met papier.

BE
RICH
TEN
100

Najaar 2016

25

67 B2 gepasseerd op weg naar zee", "Begrepen, met hoeveel personen aan boord?", "twee" "Brandaris uit". Het hele blokgebied luistert mee. Dit was een beroeps, dat hoor je zo. De recreant herken je eveneens zo: "kustwacht Brandaris, kustwacht Brandaris, kustwacht Brandaris hier zeiljacht amateur, zeiljacht amateur, zeiljacht amateur". De Brandaris herkent ze ook en zegt "wie riep de Brandaris" en met een beetje geluk hoor je het hele riedeltje nog een keer. "Zeiljacht amateur, ik steek 1,20m diep kan ik dan door het Schuitengat?" Afijn dat gesprek duurt nog wel even omdat de Brandaris ook nog even moet uitleggen hoe je waterstand en gelode diepte met elkaar in verband moet brengen.

Papier

Onze Berichten is door de jaren heen

altijd een "uitgelezen" informatiebron gebleven. In het begin werden nog wel eens afsteekjes beschreven in de trant van: "houdt vanaf de Zs 28 aan op het kerktorentje van Wierum tot je de Kaap bij de Hon op 360 graden peilt". Maar met de komst van de GPS werden het lijstjes met waypoints. Hoe anders navigeerden de vroegere tjalkschippers op een enkele prik of ton over het Wad. Zij hadden geen berichten met handige beschrijvingen laat staan GPS. Maar hoewel het hun broodwinning was, hadden ze wel tijd en geduld, iets wat je bij de huidige recreatievaarder vaak niet tegenkomt.

Internet

De komst van internet en prachtige elektronische navigatiespeeltjes heeft de rol van Berichten als nautische informatiebron wat achterhaald. Maar een Waddentocht is meer dan het volgen van een route langs denkbeeldige punten, het is vooral beleving. Daar voorziet apparatuur niet in maar Berichten wel.

Toch nog papier

Dat papier toch nog een rol speelt bij communiceren op het Wad bleek me vorig jaar. De wind was ZW 5. Wij voeren met afgaand tij over stuurboord richting Vlieland ter hoogte van de Vs6. Beneden ons voer op zo'n honderd meter een charterschip gelijk met ons op. Wij hadden in gedachten om de stuurboord slag nog een stuk voorbij de Vs6 voort te zetten (en daarbij dus de vaargeul over te steken) en dan met een slag over bakboord en de stroom over de gunstige boeg zo ver mogelijk de Vliesloot in te zeilen. Het charterschip wilde natuurlijk ook naar Vlie maar streek de zeilen, startte de motor en

veranderde zijn koers richting de Vs6 en ons. Hij wijzigde dus zijn evenwijdige koers in een ons kruisende koers. Maar als beiden koers en snelheid behielden liepen we nog mooi voor hem over. Het charterschip, dat door de stroom werd weggezet, stuurde echter steeds hoger koersend op de boei en er zou geweken moeten worden, maar door wie? We voeren nog steeds buiten de betonde vaargeul. Er werd geroepen en gezwaaid en op praaiafstand werd ons duidelijk gemaakt dat wij als klein schip dienden te wijken. Wij vonden dat hij van koers veranderd was (en niet zo'n beetje ook) waarmee onze verplichting om voorrang te verlenen verviel. Toen wij duidelijk maakten dat we niet van plan waren om koers te wijzigen (wat overstag gaan betekende want voor afvallen was geen ruimte meer) omdat het charterschip niet aan het vereiste van "koers behouden" voldeed werd uit de kajuit een voor mij nieuw communicatiemiddel tevoorschijn gehaald. Ons werd een geplastificeerd papier getoond met daarop in koeienletters: "klein wijkt voor groot". Niet dat dit ons van koers deed veranderen overigens, het charterschip nam toen maar even gas terug. Papier blijft kennelijk een nuttig, zij het in dit geval niet effectief, communicatiemiddel op het Wad en daarom blijft Berichten ook bestaan.

Foto's: Frank Jan de Graaf, Jan Willem de Koning.

BE
RICHTEN
100

Najaar 2016

26

WADVAARDERS

HOME VERENIGING WADVAREN VRIJ VERANTWOORD SERVICES WINKEL

Colofon
Contact

Actueel
Van Greenmapper
Vaarwater Waardgronden open
Mosselbankje bij de Richel
Noordpolderzijk weer bereikbaar
De Bollen ondieper
Stalen paaltjes Kobbeduinen
Het Rif deels afgesloten
Schier weer op diepte
Schultegat weer hoofdvaarwater
Osterems verondiept
Boschgat Ameland ondiep
Zuider Spruit ondiep bij ZS 27
Alternatief Blauwe Balg
Baggerprobleem Juist
Oostrom bij O 22: obstructie
Route onder Schier actueel
Westgat bij Schier verloopt
Het geheim van strandpaal 15
Wadvogels-app
T-shirts bestellen

Wadvaarders voor vrij en verantwoord varen en droogvallen op het Wad
De vereniging Wadvaarders heeft het belang van de wadvaarder en de wadnatuur in het Wad in het midden. De vereniging is van mening dat verantwoord varen op het Wad mogelijk is. In goed overleg met de Rijkswaterstaat streeft de vereniging ernaar het vrij en verantwoord varen op het Wad mogelijk te houden.
Herfstbijeenkomst samen met WSV Lauwerszee 14 oktober Lauwersoog
WSV Lauwerszee bestond op 26 mei 2016 vijftig jaar. Als een van de laatste activiteiten in het lustrumjaar trakteert de lustrumcommissie WSV Lauwerszee u, samen met de Vereniging Wadvaarders, in het Clubhuis 't Rode Hooft te Lauwersoog op vrijdagavond 14 okt. '16 aanvang 20.00 uur op een lezing over de 'Geschiedenis van Engelsmanplaat' gehouden door dr. Albert Buursma, historicus en wadkenner. De lezing is vrij toegankelijk, ook zonder deelname aan onderdelen van het middagprogramma. Daaraan voorafgaande is er die middag een boottocht georganiseerd op de Silverwind (€17,50 pp) om nog even voet aan wal te zetten op de Engelsmanplaat, het nieuwe vogelwachtshuis "de Kalkman" van nabij te bezichtigen, zeehonden op de Kuipersplaat te tellen en met vele medevaarders van gedachten te wisselen over van alles wad. Korte broek en handdoek meenemen s.v.p. Zijn er teveel aanmeldingen, dan geldt de datum van betaling als volgorde. De boottocht en lezing kunt u deelnemen aan een buffet bij Schierzicht (€10.50 pp) en klinkjes zijn voor eigen rekening. Het is mogelijk van het weer wandelen we in het donker via het nieuwe beleevingspad terug naar het Clubhuis voor de lezing. Zaklantaarn niet vergeten!
U vindt het opgaveformulier en verzoek tot betaling op www.lauwerszee.nl vanaf woensdag 28 september. Opgaven voor buffet en/of boot + betaling moeten 10 oktober binnen zijn. Kent u andere Engelsmanplaat-geïnteresseerden? Geef deze informatie aan hen door, ook zij zijn welkom.
Tijdschema:
13.00 - 13.30 uur verzamelen in Clubhuis WSV Lauwerszee 't Rode Hooft, jachthaven Noordergat, Noordergat 1, 9976 VR (route zie www.noordergat.nl)
-14.00 uur vertrek met de Silverwind naar Engelsmanplaat, voet aan wal. Tijdstip LW daar 15.30u.
Op heen- of terugweg groet aan Kuipersplaatzeehonden
-17.15 uur Ontschepen in Visserijhaven Lauwersoog
-17.30 - 19.00 uur buffet bij Schierzicht (wel/geen vis; vega of allergieën doorgeven op opgaveformulier)
-19.15 - 19.45 uur terug naar clubhuis
20.00 uur koffie en lezing in het clubhuis 't Rode Hooft
22.00 uur afsluiting
De Lustrumcommissie Lauwerszee 50 & Vereniging Wadvaarders
www.lauwerszee.nl lustrum.lauwerszee.nl www.noordergat.nl www.wadvaarders.nl
Obstakel in het Pinkegat
Rijkswaterstaat meldde op 30 augustus een obstakel in het Pinkegat op positie 53° 27,100' N - 5° 57,200' E.
Bijzondere voorzichtsmaatregelen zijn geboden.
Stremming Stevin sluizen te Den Oever
Rijkswaterstaat werkt van maandag 5 september 2016 tot naar verwachting zondag 16 oktober 2016 aan de vervanging van het besturings- en bedieningssysteem van het Stevin sluizencomplex bij Den Oever. De werkzaamheden zijn weerafhankelijk. Volg www.vaarweginformatie.nl voor de laatste informatie. Tijdens de stremming zijn de Lorentzcomplex te Kornwerderzand beschikbaar voor de scheepvaart. Bij nautin, onder actuele vaarinformatie
Verslag van een tocht naar Noordpolderzijk
Lees het verslag van Auke en Hotske over hun tocht naar NPZ. [Hier...](#)
Help de Wadvereniging van de Wadden met Greenmapper
We zoeken Wadvaarders die hun favoriete plekken en/of routes willen markeren via Greenmapper. [Lees meer](#)
Vaarwater over de Waardgronden is weer open
Met ingang van 26 juli is de route over de Waardgronden weer open van 3h voor tot 2h na HW Nws. [Lees meer](#)
Mosselbankje bij de Richel
Enkele weken geleden is er spontaan een mosselbankje van ca. 1 ha. ontstaan aan de zuidzijde van Richel, een stukje ten zuidwesten van de Wadhut. [Lees meer](#)

Actuele info Wadden
Voor het eerst op het Wad? Andere Wadden verkennen? Kijk eens bij keukentafelgesprekken
direct inloggen nautin
informatie voor de pleziervaarder
homepage nautin
informatie voor de pleziervaarder
Erecode WAD
Actuele verhoging/verlaging
Klik hier voor de actuele Wadvaarders-dieptestaat
En neem mee aan boord
Voor navigatie en routes klik op een kaartje

Wadvaren zonder veel rekenwerk

De "drie uur rond hoogwater" dieptetabel

Wij wadvaarders willen soms over krappe ondieptes en wantijen. Dat geeft altijd gedoe met rekenen. De regel van twaalf, het verval, delen door twaalf, per uur 1-2-3 bij elkaar tellen. En het zou zo eenvoudig kunnen.

Aan welke wantijen wil ik eigenlijk kunnen rekenen? Dat zijn de wantijen waar je met laagwater niet overheen kunt en met hoogwater wél. Dat zijn de enige wantijen waar we wat aan hoeven te rekenen.

Dat zijn trouwens de wantijen waar je zo ongeveer drie uur rond hoogwater overheen kunt. Of een uurtje eerder, of een uurtje later.

Daarom zou het mooi zijn als we een dieptetabel hadden, die de diepte aangeeft juist op drie uur vóór en drie uur na hoogwater. Ik noem dat maar even de "drie uur rond hoogwater" dieptetabel.

Want: stel mijn boot heeft een diepgang van 90 cm. En stel ik zie in deze tabel dat het wantij waar ik overheen wil een diepte heeft van 90 cm (drie uur rond hoogwater!). Dan is de conclusie eenvoudig te trekken: vanaf drie uur voor hoogwater kan ik er over heen, tot drie uur na.

Zie ik in deze tabel dat het wantij een diepte heeft van 70 cm, dan is het tijdvak voor passeren natuurlijk wat krapper: zeg 2 1/2 uur rond hoogwater. Is de diepte 150 cm in de tabel, dan is het tijdvak veel ruimer.

Met zo'n "drie uur rond hoogwater"-dieptetabel zou het leven toch wel erg aangenaam zijn. Rekenen is nauwelijks

meer nodig. Je ziet direct wat de mogelijkheden zijn.

Het leuke is nu dat zo'n "drie uur rond hoogwater"-dieptetabel ook echt bestaat! Dat is namelijk de dieptetafel in NAP. Immers NAP is (ongeveer) de gemiddelde waterstand en dat is zo ongeveer drie uur rond hoogwater.

Ik daag elke LAT-liefhebber uit om voor het Oosterom wantij (diepte: -28 cm bij LAT) even voor te rekenen wat het tijdvak voor passeren is met mijn boot van 90 cm diepgang. En dat zonder veel rekenwerk, graag. Want in NAP (diepte: 120 cm) zie ik namelijk meteen dat het ongeveer 3 1/2 uur rond hoogwater zal zijn.

**BE
RICH
TEN
100**

Najaar 2016

27

Gelezen

99% Wadvaarders houdt zich aan natuurregels Engelsmanplaat

Fred Wouters (Vogelbescherming) roemt de combinatie van rust voor vogels en ruimte voor mensen bij de opening van de nieuwe wadwachterspost op de Engelsmanplaat, aldus de Leeuwarder Courant van 14 september 2016.

Omdat de plaat een hoogwatervluchtplaats is, zijn er geen mensen toegestaan tussen drie uur voor hoogwater en drie uur na hoogwater.

Daarna mag je droogvallen en de plaat oplopen. Wouters: "Dat zorgt ook voor draagvlak voor natuurbescherming".

Volgens vogelwachter Ron Mes kennen vrijwel alle wadvaarders de regels en houden zij zich er ook aan.

Mes: "zo'n 1 procent doet wel eens iets wat niet mag". Mes klaagt wel over windsurfers en kitesurfers, zo bericht de Leeuwarder Courant.

Zien en gezien worden

BE
RICHTEN
100

Najaar 2016

28

Het belang van communicatie met onze leden en met de buitenwereld is er na 25 jaar Wadvaarders niet minder op geworden. Veel verenigingen hebben het moeilijk, maar wij blijven met bijna 1200 leden goed op sterkte: Wadvaarders hechten aan hun vereniging en er komen genoeg nieuwe, gelukkig ook jonge leden bij om de eerste generatie op te volgen.

Zoals de enquête dit jaar liet zien zijn voor onze leden de Berichten en de website de belangrijkste kanalen om op de hoogte te blijven en van elkaars verhalen te genieten. De jaarvergadering en de najaarsbijeenkomsten worden best goed bezocht, maar voor de meerderheid is Berichten nog steeds de belangrijkste bron van informatie over de vereniging. Voor de buitenwereld was die bron alleen de website. De Berichten werd extern altijd maar beperkt verspreid en voelde dus meer aan als een clubblad.

Met de honderdste editie van Berichten in aantocht hebben redacties van Berichten en de website en het bestuur zich afgevraagd hoe we de komende jaren de communicatie met de leden en met de buitenwereld zouden willen vormgeven. Met een wensenlijstje natuurlijk: een mooi blad voor onze leden, met interessante discussies en mooie verhalen, maar ook uitnodigend voor de buitenwereld. Een moderne website waarop je alles van belang kunt vinden en die – als het Wad – uitdaagt om op rond te scharrelen. Snelle en opvallende berichtgeving over actuele ontwikkelingen met het vanzelfsprekende verzoek van de penningmeester om de kosten in de hand te houden

De eerste stap is Berichten 100, in een nieuwe jas. Wadvaarders Berichten gaat niet glossy, vandaar de milieuvriendelijke papier- en kleurkeuze! Maar wel in een vormgeving waarmee hij thuis langer op tafel blijft liggen. En die voor de buitenwereld net iets meer uitnodigend is om door te bladeren en van onze

standpunten kennis te nemen. Vier keer per jaar een mooi blad uitgeven wordt wel erg duur, we beperken ons daarom tot een voorjaars- en najaarseditie.

BAW, de digitale nieuwsbrief

Om de leden toch van actuele informatie te voorzien gaan we een digitale nieuwsbrief uitbrengen. We noemen die: Berichten aan Wadvarenden, kortweg "BAW". In deze variant op de bekende Berichten aan Zeevarenden zullen we verslag doen van alle actuele gebeurtenissen en ontwikkelingen. De website blijft natuurlijk continue in ontwikkeling en vergt daarom voortdurende aandacht.

Het is een ambitieuze agenda, maar zoals de kop hierboven al aangaf: laten zien wat we willen en kunnen is belangrijk, maar gezien worden ook. De redacties van Berichten en website zijn, heel bij-de-tijd, gefuseerd en uitgebreid met twee leden van het bestuur. Verder zoeken we nog een extra web-redacteur: zie de advertentie elders in dit blad! Zo hopen we als een slagvaardig team er voor te kunnen zorgen dat onze leden betrokken en op de hoogte blijven en dat we de buitenwereld kunnen blijven overtuigen van het belang van onze vereniging Wadvaarders.

Jan Röben, namens bestuur en redactie

Wadvaarderswinkel

Wadvaardersvlaggen

De echte Wadvaarder vaart met de Wadvaardersvlag in top. Nieuwe leden krijgen hun eerste (kleine) vlag gratis.

De vlag is er in twee maten:

Grote vlag (70 x 50 cm) inclusief verzendkosten: € 15,00

Kleine vlag (45 x 35 cm) inclusief verzendkosten: € 12,50

Bij verkoop tijdens vergaderingen e.d. worden de verzendkosten à € 2,50 niet berekend.

Bestellen van een vlag is eenvoudig: maak het juiste bedrag over op IBAN NL74INGB00039913 05 (voor buitenland: BIC = INGBNL2A) t.n.v. Wadvaarders te Groningen onder vermelding van de gewenste vlag. Vergeet deze vermelding niet!

NB. Om de afhandelingskosten enigszins beperkt te houden, wordt niet elke bestelling direct verstuurd. De bestellingen worden verzameld en eens per maand uitgevoerd. Dus even geduld gaarne, na een bestelling.

T-shirts en polo's met Wadvaarderslogo

Deze producten van uitstekende kwaliteit zijn online te bestellen bij Spreadshirt via www.wadvaarders.nl

Bijvoorbeeld zo'n fraai Premium T-shirt met korte of lange mouwen, of een poloshirt, een Hoodie of zelfs een Baby body (leuk om cadeau te geven!), te veel om op te noemen. Allemaal bedrukt met het Wadvaarderslogo. Bestel eenvoudig online!

Bedrukking in geel

Premium T-shirt 15,99 Apparel T-shirt 18,99
Prijzen inclusief bedrukking, exclusief verzendkosten.

Baby body 14,99

Vrouwen T-shirt 15,99

Hoodie 26,99

Wadvaarderskalender

Unieke kalender met prachtige foto's en handige getijde-informatie in één.

Op iedere maand staat een Waddenfoto, gemaakt door een Wadvaarder. Voor iedere dag zijn de hoog- en laagwatertijden met de bijbehorende waterstand ten opzichte van NAP dan wel LAT vermeld. Er zijn twee versies: een met de getijde-informatie voor Harlingen en

een met die informatie voor Lauwersoog. U kunt dus de best bij uw vaargebied passende kalender uitzoeken. Overigens bieden beide versies een omreken tabel om de hoog- en laagwatertijden voor andere Waddenhavens te berekenen.

Kijk op www.wadvaarders.nl om de kant-en-klare pdf's te printen, of doorloop het stappenplan om uw eigen foto's te gebruiken.

BE
RICH
TEN
100

Najaar 2016

29

Vereniging voor vrij en verantwoord varen op de Wadden. Opgericht: februari 1990.

**BE
RICH
TEN
100**

Najaar 2016

30

BESTUUR VERENIGING WADVAARDERS

Kor Wijngaarden, voorzitter
Robbert van der Eijk, secretaris
IJsbrand Dijkstra, penningmeester
Pieter van Kuppenveld, lid
Jan Röben, lid
Jaap Klanderman, lid
e-mail: wadvaardersbestuur@wadvaarders.nl
of postbusadres secretariaat.

SECRETARIAAT EN LEDENADMINISTRATIE

Vereniging Wadvaarders
Postbus 6139, 9702 HC Groningen.

Adreswijzigingen of vragen over de contributie graag via bovenstaande postbus. Overige correspondentie via de postbus of e-mail wadvaardersledenadministratie@wadvaarders.nl of via de website: www.wadvaarders.nl.

CONTRIBUTIE

Minimaal € 28,- per jaar bij automatische overschrijving; bij handmatige overschrijven minimaal € 33,- per jaar.
IBAN: NL74INGB0003991305 ten name van Wadvaarders te Groningen.

INTERNET

Website: www.wadvaarders.nl
E-mail: wadvaardersinfo@wadvaarders.nl

Noorpolderzijl bij laagwater.
Foto: Rik Homan

COLOFON

Berichten is een uitgave van en voor leden van de Vereniging Wadvaarders en verschijnt tweemaal per jaar (voor- en najaar) in een oplage van 2000 exemplaren.

REDACTIE

Paul Raasveld (redactiesecretaris), Maarten Snel, Jan Röben, Robbert van der Eijk, Wim Blankenstijn, Annemarie Zuydweg (beeld).

E-mail: wadvaardersberichten@wadvaarders.nl
of Postbus 6139, 9702 HC Groningen.

VORMGEVING

Wiep van der Meulen bureau voor grafische vormgeving, Heerenveen.

Aan de inhoud of het ontvangen van Berichten kunnen geen rechten worden ontleend. Overname van foto's en teksten - ook na publicatie op de website van de Wadvaarders - is alleen toegestaan met bronvermelding en met toestemming van de fotograaf of auteur. Nautische kaarten zijn nadrukkelijk niet bestemd voor navigatiedoeleinden.

Erecode voor Wadvaarders

De Vereniging Wadvaarders maakt zich sterk voor “vrije én verantwoorde recreatievaart op de Wadden: met goed zeemanschap, respect voor de Erecode, in evenwicht met de natuur en zonder onnodige beperkingen”.

Hieronder de Erecode, zoals die met alle belangrijke “stakeholders” op het Wad is overeengekomen:

Vogels

- Vaar en anker niet te dicht langs hoogwatervluchtplaatsen.
- Ga pas van boord als vogels die op de waterlijn foerageren zijn verdwenen.
- Loop niet naar groepen vogels toe en blijf dicht bij elkaar.
- Houd extra afstand tot grotere vogels, zoals wulp en lepelaar, tot broedende vogels en vogels met jongen.
- Zorg bij opkomend water weer op tijd aan boord te zijn, zonder de vogels te verstoren.
- Weet dat als de eerste vogels opvliegen, u te dichtbij komt.

Zeehonden

- Vaar niet te dicht langs oevers waar zeehonden rusten.
- Niet varen, ankeren of droogvallen in de buurt van rustende zeehonden.
- Loop er zeker nooit naar toe.
- Weet dat zodra een zeehond zijn kop opsteekt, u te dicht bij de groep komt.

Wat vanzelf spreekt

- Vaar zonder hoge hekgolven.
- Vaar niet sneller dan de wettelijk toegestane snelheid van 20 km per uur (snel-varen is alleen toegestaan in de betonde geulen tussen zee en havens en in de veerbootroutes).
- Gooi geen afval overboord.
- Vermijd harde muziek, luide radio of marifoon.
- Gebruik geen onnodige felle verlichting.
- Houd uw hond aangelijnd.
- Werk niet aan het schip met verf, olie, diesel, oplosmiddelen.
- Ga niet vliegeren. Wadvogels denken dat een vlieger een roofvogel is.
- Probeer niet met motorgeweld los te komen.

Als u zich aan de Erecode houdt:

- kunnen vogels voldoende eten en rusten om gezond te blijven, voldoende jongen te krijgen en groot te brengen en voldoende vetreserves op te doen voor de lange trekreizen;
- kunnen zeehonden voldoende rusten om gezond te blijven, te verharren en hun jongen groot te brengen;
- kunt u blijven genieten van al die rijke en unieke natuur in deze laatste wildernis van Nederland, het Werelderfgoed Waddenzee!

WADVAAARDERS

Kieken wat ut wordt

Tring-tring, telefoon. Ik heb zo'n lekker ouderwets geluid op mijn mobieltje gezet (o pardon, mijn kleindochter heeft dat voor mij gedaan). Redactie van de Berichten aan de lijn. "We gaan de vormgeving veranderen. Of preciezer: we gaan onze hele communicatiestrategie wijzigen; en de vormgeving van Berichten is daar een onderdeel van".

De Haas brandt op den Jager los,
De Jager tijgt aan 't vlugten;
o Jager! op het huzepad
Is veel gevaar te duchten.

Nou, bedankt voor de mededeling; maar wat betekent dit voor mij? "Wij willen graag dat je doorgaat met die rubriek op de laatste pagina; beetje dwarskijken op het gebeuren in en rond de vereniging Wadvaarders. Ben je daartoe bereid?" Tja, voor mij hoeft een verandering niet zo nodig. Maar ik wil best af en toe een wat kritisch stukje blijven schrijven natuurlijk. Vraagje van mij: Is het alleen een vormgevingskwestie, of zit er meer achter? "We willen dat het blad Berichten meer door externen gelezen gaat worden, meer een functie voor overheden, natuurorganisaties en anderen waar we in ons netwerk mee te maken hebben. Wat de inhoud betreft moet er van het bestuur dus ook meer input komen. Zoals: waar staat de vereniging Wadvaarders voor, waar willen we over pak hem beet 5 of 10 jaar zijn. Dat soort inhoud, dan is het voor externen ook interessanter. En ja, ook mooier opgemaakt, beetje glossy, zeg maar".

Is het de tijdgeest? Dan komt er vast ook iets op de sociale media? "Ja, we gaan ook twitteren. Dan kunnen we onze leden op de hoogte houden van de meest recente ontwikkelingen." Maar moet ik tijdens het varen mijn mobieltje aan laten staan? Of moet ik altijd mijn kleindochters mee hebben om mij te helpen met twitteren? Wel gezellig, maar dat zie ik nog niet gebeuren. En mijn man wil dat ook niet. Trouwens, het bestuur kan toch

ook in de huidige vorm van de Berichten wel meer van zijn ambities kwijt? Waar we over 5 of 10 jaar willen zijn, dat kan prima in ons A5-formaat beschreven worden. "Een mooiere vormgeving en een blad in A4-formaat, dat zien we dan zeker terug op de leestafels van onze gesprekspartners, overheden en natuurorganisaties; het wordt steeds belangrijker voor ons om ons daar te laten zien."

Komt er met een ander formaat misschien ook meer ambitie van de vereniging in beeld? Dat zou mooi zijn, want ik mis die ambitie van de vereniging of van het bestuur terdege. Ik herinner mij dat er jaren geleden altijd wel iets geschreven werd over de Dellewal en de pogingen om daar toch te mogen droogvallen. En over de strijd tegen de 200-meter-regeling voor het (niet-) droogvallen. Later over het ontwikkelen van de Erecode van een aardig idee tot "staand beleid". Dat waren serieuze, ambitieuze plannen.

Waar zijn de ambities gebleven? Waar knokken de leden voor, wat wil het bestuur de komende jaren bereiken? Komt dat allemaal beter naar voren als ons verenigingsblad Berichten een glossy magazine op A4-formaat wordt???

Ik hoop het. Maar bij ons in de Achterhoek hebben we daar een uitdrukking voor: "Kieken wat ut wordt".

M.C. Haes, "Waterhaes"

WADVAAARDERS